

Освіта – це не час, освіта – це зусилля.
Максима студентів Гарвардського університету США

**ЧЕРНІВЕЦЬКА ПРАВНИЧА ШКОЛА:
ЯКІСНИЙ СТРИБОК
ВІД ТИПОВОЇ ПРОВІНЦІЙНОЇ
ДО ПРОВІДНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ**

ЗВІТ ДЕКАНА

юридичного факультету Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича професора *Петра ПАЦУРКІВСЬКОГО* про роботу
з лютого 2014 р. по грудень 2020 р.

Зміст

1. Вступ.....	1
2. Стартові умови та виклики факультету.....	2
3. Вибір <i>студентоцентризму</i> та <i>академічної доброчесності</i> як системоутворюючих цінностей факультету.....	5
4. Обрання стратегії розвитку (спільної мети).....	13
5. Революція у підготовці докторів юридичних наук.....	15
6. Глибокі інституційні перетворення на факультеті.....	17
7. Лідерство у правничій освіті.....	21
8. Наукові новації.....	31
9. Іміджеві проєкти.....	37
10. Інтегральні інструменти та одержані результати.....	40

1. Вступ

У першій половині лютого 2014 р., коли мені судилося бути одноголосно обраним вченою радою юридичного факультету та призначеним ректором університету на нинішню каденцію декана факультету, яка уже добігає свого завершення, Україна переживала свою третю революцію – після студентської Революції на граніті 1991 р., Помаранчевої революції 2004 р. – Революцію Гідності. Я разом з величезною більшістю академічної спільноти юридичного факультету університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в цілому відкрито та послідовно став на бік Революції Гідності та її цінностей. Цінності Революції Гідності склали для нас квінтесенцію усієї нашої професійної діяльності та громадянської позиції впродовж усього періоду 2014-2020 років. Колишні студенти факультету **Сергій Побережник**, **Леонід Петихачний** та доцент кафедри правосуддя **Леонід Дергач** віддали за ці цінності найдорожче – власне життя. Це постійно

зобов'язувало мене, особисто усіх нас бути гідними їх пам'яті. Як безпосереднє продовження Революції Гідності на факультеті ми свідомо та цілеспрямовано з року в рік стали краще готувати правників нового типу – захисників людських прав та основоположних свобод, свідомих патріотів України.

Найважливішою особливістю життєдіяльності факультету у 2014-2020 рр. стало ще більше зростання і до цих пір гострої конкуренції серед правничих шкіл України внаслідок непродуманої роздачі ліцензій відповідними державними інституціями на підготовку правників найрізноманітнішими закладами вищої освіти України. Наразі понад 300 таких навчальних закладів здійснюють підготовку юристів з вищою освітою. Значна частина з них вбачає у підготовці студентів-правників головним чином «прибуткову» діяльність та вдається до недоброчесної конкуренції як у формі неприпустимого заниження вимог до професійної підготовки студентів-правників, такі у формі кілька кратного демпінгування розміру оплати студентами-платниками їх навчання.

На цьому фоні відбулося постійне скорочення державного замовлення на підготовку правників в Україні. Якщо у 2014 р. воно дорівнювало 3600 бюджетних місць, то у 2020 р. скоротилося у масштабах держави до 1400 місць, тобто більше, ніж у 2,5 рази. Ще більш різкого скорочення зазнало державне замовлення на підготовку студентів-правників «стараннями» тодішнього керівництва університету у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

В адміністрації, вченої ради та усієї академічної спільноти факультету не залишалося іншого виходу, як переконливо продемонструвати абітурієнтам та їх батькам, що Чернівецька правничка школа є одним з найкращих закладів вищої освіти, де варто здобувати і можна здобути високоякісну правничу освіту з розумними фінансовими витратами на неї. В кінцевому підсумку ми зуміли вирішити це завдання.

2. Стартові умови та виклики факультету

Станом на лютий 2014 року на юридичному факультеті ЧНУ ім. Ю.Федьковича діяли кафедри: 1) теорії та історії держави і права (завкафедри професор **Михайло Никифорак**); 2) конституційного, адміністративного та фінансового права (завкафедри професор **Петро Пацурківський**); 3) кафедра цивільного права (завкафедри доцент **Ніна Гетьманцева**); 4) кафедра правосуддя (завкафедри доцент **Олександр Гетьманцев**); 5) кафедра кримінального права і криміналістики (завкафедри доцент **Сергій Нежурбіда**); 6) кафедра міжнародного права (завкафедри доцент **Сергій Меленко**). Всього на кафедрах працювало 2 штатних доктори юридичних наук, професори та один доктор юридичних наук, професор – сумісник **Віталій Марчак**. Це не відповідало як дійсним потребам факультету, так і державним критеріям щодо кадрового забезпечення освітнього процесу.

Після переходу на постійну роботу у заклади вищої освіти м. Києва професорів **Антон Козловського** та **Миколи Якимчука** та смерті у 2013 р. професора **Аурела Георгіци** ситуація з кадрами найвищої кваліфікації на факультеті стала вкрай прикрою. Для хоча б мінімальної відповідності кадрового складу факультету ліцензійним та акредитаційним умовам, особливо щодо категорій докторів юридичних наук, професорів довелося тимчасово зарахувати у штат факультету та залучити до освітньої діяльності зі

студентами двох докторів юридичних наук, професорів та одного кандидата юридичних наук, професора з інших закладів вищої освіти України.

Складна кадрова ситуація на факультеті стала чи не найнебезпечнішим викликом йому на початок 2014 р. Її потрібно було вирішувати невідкладно та на тривалу перспективу, залучивши до розв'язання проблеми всю академічну спільноту факультету, застосувавши як стандартні, так і не стандартні, а інноваційні інструменти.

Гостро постала перед факультетом на цей час і сукупність інших проблем, які вимагали невідкладного розв'язання із врахуванням середовища, у якому їх необхідно було вирішувати.

Наше тодішнє розуміння **інтегральних проблем**, які постали перед академічною спільнотою факультету, а також умов, у яких дані проблеми необхідно було вирішувати, ми виклали у Стратегічному плані розвитку факультету на 2011-2015 рр. у його версії від 16.10.2014 р. Наведу ці положення повністю:

«1.1. Невідповідність змісту та технологій юридичної освіти, якості підготовки правників на факультеті сучасним викликам розвитку юридичних інститутів та завданням професійної діяльності правників у різних сферах юридичної практики.

1.2. Несформованість на факультеті освітнього середовища, яке б мобілізувало викладачів та студентів до високоякісної підготовки майбутніх правників.

1.3. Нестудентоцентричність освітніх та освітньо-професійних програм підготовки фахівців, організації навчального процесу.

1.4. Недостатньо глибоке усвідомлення професорсько-викладацьким складом факультету нових викликів щодо змісту та результатів підготовки майбутніх правників з точки зору набуття ними фінальних результатів навчання як системи відповідних компетентностей.

1.5. Недостатня укомплектованість факультету науково-педагогічними кадрами найвищої кваліфікації.

1.6. Недостатня укоріненість на факультеті сучасних європейських принципів здійснення наукових досліджень: поваги до академічної свободи дослідника; попередження та протидії плагіату і фальсифікації результатів дослідження; відкритості та публічності наукових досліджень і заохочення наукових дебатів; дотримання етичних стандартів наукових досліджень і дебатів; оприлюднення результатів наукових досліджень, в тім числі англійською мовою; використання в оцінці результатів наукових досліджень загальноновизнаних критеріїв посилення на інших авторів та рецензування цих досліджень у рейтингових правничих виданнях незалежними експертами.

1.7. Некритичне ставлення наукової спільноти факультету до академічної недоброчесності.

1.8. Занедбаність морально-етичних засад регулювання життєдіяльності академічної спільноти факультету.

1.9. Вкрай недостатній рівень володіння науково-педагогічними працівниками факультету сучасними класичними правничими мовами світу – англійською, французькою, німецькою, іншими європейськими мовами.

1.10. Самоізолюваність факультету від європейського та світового освітньо-наукового простору.

1.11. Високий рівень толерантності до корупції та хабарництва як явищ в принципі та до їх проявів на факультеті.

1.12. Відсутність чіткого самоусвідомлення місії юридичного факультету в університеті та у суспільстві загалом.

2. Характеристика загального стану середовища, у якому буде виконуватись Стратегічний план розвитку факультету

2.1. Небажання та неспроможність лідерів провідних правничих шкіл України об'єднатися з метою перетворення їх із об'єкта зовнішнього впливу 4 найрізноманітніших суспільних сил в суб'єкт саморегулювання та здійснення важливої суспільної місії.

2.2. Небажання та неспроможність більшості правничих шкіл України самостійно здійснити модернізацію змісту та методів юридичної освіти та організації освітнього процесу.

2.3. Негативне ставлення багатьох науково-педагогічних колективів правничих шкіл України до впровадження сучасних технологій навчання студентів та оцінювання його результатів.

2.4. Низький рівень наукових досліджень у сфері права, толерантне ставлення академічної спільноти до порушень академічної доброчесності.

2.5. Недосконалість системи відбору абітурієнтів до правничих шкіл, особливо розподілу державного замовлення між ними.

2.6. Вкрай слабка практична складова в освітніх та освітньо-професійних програмах підготовки правників у більшості правничих шкіл.

2.7. Тотальне поширення практик істотного заниження вимог правничими школами України до оцінки результатів діяльності їх науковопедагогічного персоналу та навчання студентів.

Щодо внутріуніверситетського середовища:

2.8. Відсутність чіткого розподілу сфер відповідальності університетського та факультетського рівнів управління освітнім процесом.

2.9. Позбавлення структурних підрозділів університету дієвої мотивації працювати краще.

2.10. Недостатньо системне та недостатньо наполегливе культивування в середовищі університетської спільноти істинно університетських ідеалів та стандартів поведінки, морально-етичних цінностей, культури високої якості освіти, культури академічної доброчесності, антикорупційної культури (культури несприйняття корупції як цінності), європейських і світових стандартів навчальної та наукової діяльності, європейських цінностей загалом».

У «Стратегічному плані розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2011-2020 роки» академічна спільнота факультету виходила з того, що стала нагальною потреба не просто вдосконалити вищу юридичну освіту на факультеті, а докорінно її реформувати. І ми спільними зусиллями усього науково-педагогічного колективу, співробітників,

студентів та адміністрації факультету змогли це зробити, наскільки це можливо у межах окремої правничої школи. За це моя щира вдячність усім Вам разом і кожному зокрема.

3. Вибір студентоцентризму та академічної доброчесності як системоутворюючих цінностей

Вирішальною юридичною передумовою успішної діяльності Чернівецької правничої школи у 2014-2020 роках став Закон України «Про вищу освіту». Він надав реальну автономію кожному закладу вищої освіти України у його статутній діяльності. Ця автономія була на практиці правом і можливістю закладу вищої освіти самостійно, незалежно, на власну відповідальність приймати рішення стосовно розвитку та реалізації академічних свобод академічною спільнотою, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, іншої діяльності у межах вищезазначеного Закону.

Висловлюю щирю вдячність ректорату університету за не меншу міру свободи у здійсненні статутної діяльності, яку одержали факультети та інститути університету, в тім числі і юридичний факультет.

Особливу вдячність висловлюю академічній спільноті факультету за те, що вона повірила мені у такий складний період розвитку факультету, фактично наділила мене ще більшою свободою в ініціюванні, спільному виробленні, прийнятті та реалізації рішень, дала мені право на інноваційні пошуки та право на помилку у них, тому що без цього бути першопрохідцями неможливо. Найголовніший зміст інноваційних пошуків зводився до осмисленої самоідентифікації себе – хто ми та навіщо ми, до визначення власного місця у системі вищої правничої освіти України і не тільки, до пошуку основоположних факультетських цінностей, які дали б нам відчуття спільної для академічної спільноти мети. Тому що тільки за цих умов факультет ставав спроможним гідно відповісти на вищезазначені виклики йому. Роль кожного члена академічної спільноти факультету у спільній справі ставала незамінною.

Після тривалих, нерідко гострих за формою дискусій у якості системоутворюючих цінностей факультету було обрано **студентоцентризм та академічну доброчесність**. У своєму ціннісному виборі ми для багатьох поза межами факультету залишилися незрозумілими, а у середовищі нашої академічної спільноти не відразу виробили консолідоване розуміння цих цінностей.

Спочатку нами було вироблено **принципи нашої діяльності**. Це: людиноцентризм; верховенство права; науковий характер правничої освіти; цілісність та системність правничої освіти; прозорість та публічність прийняття та виконання управлінських рішень; деконцентрація та персоналізація відповідальності за якість освіти; інтеграція освіти з ринком праці; нерозривний її зв'язок з національною та світовою історією та культурою, власними та європейськими традиціями; гуманізм; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій та законів України, нетерпимості до їх порушення; формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до

приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками; формування громадянської культури та культури демократії; формування культури здорового способу життя, екологічної культури та дбайливого ставлення до довкілля; інтеграція у міжнародний освітній і науковий простір; нетерпимість до проявів корупції та хабарництва, укорінення антикорупційної культури; підтримка добросовісної конкуренції кафедр та окремих науково-педагогічних працівників; фінансова раціональність кожної освітньої, освітньо-професійної та освітньо-наукової програми; відкритість державному та громадському контролю; академічна свобода; академічна доброчесність; студентоцентризм.

Наразі більшість членів академічної спільноти факультету розуміє студентоцентризм саме так, як він тлумачиться у «Стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» у їх чинній редакції від 14-15 травня 2015 р., а саме що студентоцентричне навчання, викладання та оцінювання передбачає забезпечення навчальним закладом такого викладання освітніх дисциплін, яке стимулює студентів до активної участі у творенні навчального процесу, і такого оцінювання набутих компетентностей, що відображає цей підхід. Урізноманітнення студентського складу, підвищення державою та суспільством, професійним середовищем і – найголовніше – студентами вимог до рівня їх фахової підготовки зробили студентоцентричний підхід до навчання і викладання безальтернативним, в результаті чого роль викладача також парадигмально змінилася.

Втілення студентоцентричного навчання і викладання у Чернівецькій правничій школі практично звелось до:

- створення такого навчального середовища, у якому зміст освітніх, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, робочих програм навчальних дисциплін, інші навчальні можливості та матеріально-технічні засоби стали відповідати корінним потребам студентів;
- створення ефективної системи мотивації студентів до відповідального і зацікавленого ставлення їх до навчання завдяки неупередженому та об'єктивному оцінюванню набутих ними компетентностей на основі комп'ютерного тестування;
- залучення студентів на систематичній основі до організації освітнього процесу на факультеті, до розробки і вдосконалення освітніх, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм та робочих програм навчальних дисциплін і моніторингу за їх реалізацією;
- поваги й уваги до різноманітності студентів і їх потреб, уможливлення гнучких, включно з індивідуальними, навчальних траєкторій;
- застосування різних способів подачі навчального матеріалу залежно від його характеру та цілей професійної підготовки;
- систематичного оцінювання студентів завдяки наявності виокремлених навчальних модулів;
- заохочення у студентів ініціативи та формування у них відчуття незалежності водночас із забезпеченням належного наставництва і підтримки студентів з боку викладачів;
- розвитку взаємоповаги у стосунках студентів і викладачів;

- вироблення належних процедур реагування на студентські скарги.

Студентоцентризм став висхідною засадою планування, організації та здійснення правничої освіти на факультеті. Він визначає мету та зміст правничої освіти, принципи та процедури забезпечення її якості, її форми та методи, критерії забезпечення і оцінювання набутих студентами знань, умінь та навичок.

Ще одним надзвичайно важливим, новим та якісно виокремленим напрямом політики і практик студентоцентризму стало цілеспрямоване формування адміністрацією факультету, рядом кафедр та значною кількістю науково-педагогічних працівників факультету особисто **студентоцентричного освітнього простору на факультеті**. Для закладів вищої освіти України це принципово нове явище. Чимало науково-педагогічних працівників та студентів факультету, які побували впродовж останнього часу з різними місіями у багатьох прогресивних університетах країн Європи, США та Канади, вперше ознайомилися із феноменом студентоцентричного освітнього простору саме у них та відразу оцінили його роль і значення для іміджу відповідного навчального закладу та особливо для суттєвого покращення якості фахової підготовки студентів.

Різні європейські експерти неодноразово відзначали як зразкову організацію та забезпечення студентоцентричного освітнього простору в Університеті Т.Г.Масарика міста Брно (Чехія). Тому на цільове стажування у цей університет у квітні 2017 р. було відряджено заступника декана факультету з наукової роботи та міжнародних зв'язків **Дмитра Костю**; у лютому-березні 2018 р. – заступника декана факультету по виховній роботі за студентами **Вікторію Васильчук**, а у листопаді 2018 р. – асистента кафедри публічного права **Павла Крайнього**, який після переходу Вікторії Васильчук за конкурсом на іншу роботу замінив її у якості заступника декана факультету по виховній роботі зі студентами. Їхні візити в Університет Т.Г.Масарика м. Брно (Чехія) допомогли нам подивитися по-новому на багато сторін студентського життя на факультеті, зокрема, було впроваджено онлайн запис студентів на спеціальній платформі на дисципліни вибору студентів.

Постійна увага адміністрації та академічної спільноти факультету до питань формування і розвитку студентоцентричного освітнього простору на факультеті дала відчутний поштовх до укорінення цього явища й у діяльності студентського парламенту факультету, роботу якого кардинально змінив **Вадим Гатеж**, який зробив відомим студентський парламент юридичного факультету університету на усю Україну. Це проявилось у найрізноматніших формах: в активізації діяльності традиційних самоврядних організацій студентів – Студентської профспілки факультету, яку донедавна очолювала **Оксана Меленко**, у відродженні факультетського осередку завдяки зусиллям нинішніх магістрів-шестикурсників **Анастасії Забеліної** та **Олега Кілару ELSA** – найвпливовішої та найрозгалуженішої міжнародної мережі студентських осередків, якою охоплено понад 300 університетів 45 країн Європи та Америки, а її членами є понад 50000 студентів. Нині активно розвиває платформу ELSA на факультеті студентський осередок на чолі з студенткою четвертого курсу **Вірою Петровською**. Студентки **Анна Бойчук** та **Ольга Кабан** підняли на якісно вищій рівень діяльність на факультеті Ліги студентів-правників

Асоціації правників України. Нині успішно очолює факультетський осередок цієї Ліги **Діана Драгомерецька**.

В першу чергу завдяки студентській ініціативі та активності при підтримці окремих кафедр та викладачів було успішно започатковано на факультеті **Moot Court Society**. Одним із найяскравіших студентських лідерів цієї спільноти на факультеті став **Роман Токарик**, який тричі організовував факультетські студентські команди і перемагав разом з ними на проміжних етапах конкурсів та доходив до півфіналу найпрестижніших світових змагань для студентів-правників «Судові дебати з прав людини імені Нельсона Манделі». У 2017 р. до складу такої команди входили студенти **Роман Токарик**, **Іван Яремчук** та студентка **Олена Щербакова**; у 2018 р. - студент **Роман Токарик** та студентки **Людмила Редутова** та **Ніколь Іонуц**; у 2019 р. до складу команди входили студенти **Роман Токарик**, **Анна Миронюк** та **Аріна Лупу**. Додам, що півфінали та фінали цих змагань незмінно проходили у липні у м. Женеві (Швейцарія) і там щоразу широкому загалу сповіщалося, що одна з команд репрезентує Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича та його правничу школу і що це Україна.

Завдяки систематичному залученню поки що окремими кафедрами та науково-педагогічними працівниками факультету студентів до участі в наукових гуртках та конкурсах студентських наукових робіт, що проводилися МОН України, цілий ряд студентів стали призерами цих конкурсів. Це п'ять наступних студенток факультету: **Йолохова Ольга**, **Осадчук Тетяна**, **Миронюк Анна**, **Драгомерецька Діана** та **Меленко Оксана** (дві останні у 2020 р.), які стали призерками національних конкурсів студентських наукових робіт з юридичних наук, що проходили під егідою МОН України (їх науковими керівниками були тричі доцент кафедри публічного права **Ігор Ковбас** та двічі асистент кафедри публічного права **Павло Крайній**) та студент **Красовський Владислав** (науковим керівником якого була завідувачка кафедри кримінального права, д.ю.н., доцент **Галина Жаровська**).

Студентки **Марія Ксьонжек** та **Олена Щербакова**, котрі навчалися на ОПП «Медіація», стали призерками Національної олімпіади з правознавства, яка також проходила під егідою МОН України, зайнявши у 2018 р. друге командне місце, а студентка **Марія Ксьонжек** ще й виборола друге місце в особистому заліку. Готували їх до участі в Національній олімпіаді завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** та доцент цієї ж кафедри **Дмитро Костя**.

У 2017 р. кафедра публічного права підготувала до успішного виступу на Всеукраїнських дебатах з податкового права аж дві студентські команди у складі **Галини Кульби**, **Габрієли Іринич**, **Наталії Матишак**, **Ліліани Оксентій**, **Олеси Чури** та **Юлії Шклярук**. Ці судові дебати були організовані Асоціацією правників України і проходили аж до фіналу анонімно, за європейськими методиками оцінювання конкурсних результатів учасників змагань. В підсумку дві команди, що складалися із вищезазначених учасниць, **посіли друге та третє місця**. На їх підготовку до конкурсу та проходження до фіналу кафедрою було витрачено понад три місяці часу активної роботи. Безпосередню спільну підготовку цих команд до змагань здійснювали завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** та доценти цієї кафедри **Ігор Бабін** і **Дмитро Костя**.

У 2018 р. група магістрів спеціалізації «Прокуратура» у повному складі - 16 осіб взяла участь у II Національному конкурсі творчих робіт «Десять кроків прокурора до подолання корупції», організованому Генеральною прокуратурою України та Консультативною місією ЄС в Україні. За підсумками конкурсу ця група увійшла до числа десяти переможців конкурсу. Здійснювали керівництво підготовкою вищезазначеними магістрами творчої роботи на конкурс викладачі кафедри кримінального права і криміналістики на чолі з завідувачкою кафедри д.ю.н., доц. **Галиною Жаровською**.

Навесні 2018 р. **Віталій Яремчук**, випускник бакалаврату та магістратури факультету, а нині аспірант кафедри Європейського права та порівняльного правознавства (завідувач кафедри професор **Сергій Меленко**) став одним із двох переможців від України конкурсу «Молодіжний делегат від України до ООН» Вимоги до учасників цього конкурсу були особливо жорсткі – досконале володіння англійською мовою, глибокі знання права в цілому та особливо міжнародного права, чітка особиста вмотивованість конкурсантів, досвід попередньої участі їх у міжнародних проєктах, ґрунтовні знання про ООН як особливий інститут правопорядку.

Важливим інструментом формування студентоцентричного освітнього простору на факультеті став інтенсивний розвиток студентської наукової творчості, різноманітної за формами прояву та мірою охоплення студентів. Найбільшого розвитку зазнало у звітний період написання студентами під керівництвом викладачів наукових робіт та їх подальша публікація загально правових чи спеціалізованих студентських друкованих виданнях. Всього студентами факультету було опубліковано за звітний період майже 500 статей та тез наукових конференцій. Найкращих результатів у цьому сегменті роботи досягла **кафедра процесуального права** (завкафедри д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк**). Викладачі її кафедри здійснювали наукове керівництво **187 науковими роботами студентів**, в тім числі 54 роботами особисто **Оксана Щербанюк**, ще 41 студентською науковою роботою по цій кафедрі керувала доц. **Людмила Остафійчук**, 14 роботами – доц. **Наталія Турман**, по 12 наукових досліджень допомогли підготувати студентам доц. **Ірина Татулич** та асистент **Лаура Бзова**, 10 робіт – доц. **Ірина Бутирська**.

Викладачі **кафедри публічного права** (завкафедри д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**) здійснювали керівництво **179 студентськими науковими роботами**: 46 – ас. **Андрій Худик**, 30 – ас. **Лідія Нестеренко**, 27 – доц. **Дмитро Костя**, 15 – доц. **Ігор Ковбас**, 14 – доц. **Ігор Бабін**, 12 – **Тетяна Подорожна**, 10 – доц. **Олена Білоскурська** та 10 – **Оксана Меленко**.

Викладачі **кафедри кримінального права** (завкафедри д.ю.н., доц. **Галина Жаровська**) здійснювали керівництво **66 студентськими науковими роботами**, в тому числі підготовкою 23 робіт керувала доц. **Олена Ющик** та 17 робіт – завкафедри д.ю.н., доц. **Галина Жаровська**.

По **кафедрі приватного права** було підготовлено **42 студентські наукові роботи**, в тому числі у 2020 році, коли кафедру очолила д.ю.н, доц. **Ніна Гетьманцева** – 27 робіт. Найактивніше зі студентами-аматорами наукових досліджень по цій кафедрі працювала **Ніна Гетьманцева** та доц. **Оксана Кіріяк** – допомогли студентами підготувати по 8 наукових публікацій, а також доценти

Людмила Вакарюк та **Володимир Никифорак**, які здійснювали керівництво підготовкою по 7 студентських наукових публікацій кожен.

Викладачами *кафедри людських прав* здійснювалося наукове керівництво підготовкою студентів **40 публікацій**, в тім числі д.ю.н., доцент **Любов Заморська** керувала підготовкою 31 студентом наукових публікацій.

Викладачами *кафедри Європейського права та порівняльного правознавства* (завкафедри проф. **Сергій Меленко**) здійснювалося наукове керівництво підготовкою студентами **12 статей та тез наукових конференцій** (з них сімома дослідженнями здійснювала керівництво асистент **Альона Маник**).

Ще однією ефективною платформою у сфері студентського освітнього простору, яка дозволила задіяти щорічно по декілька десятків студентів факультету, стали *Всеукраїнські школи з фінансового права*, а останніми роками – з фінансового і банківського права. Всього було проведено 9 таких шкіл. Ці школи були започатковані ще у 2012 році Студентською Лігою АПУ та кафедрою конституційного, адміністративного і фінансового права. З боку кафедри усі роки модератором цих шкіл була і залишається д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**. За дев'ять років через цю школу пройшли біля 250 студентів-правників факультету, а до їх проведення щорічно залучалися відомі експерти з правових питань, досвідчені практичні працівники, відомі вчені з провідних університетів України. Вищезазначені Всеукраїнські школи суттєво додали іміджу кафедри публічного права та юридичного факультету в цілому, сприяли зміцненню позитивного іміджу університету.

У 2019-2020 рр. кафедра публічного права започаткувала *регіональні школи для студентів-правників з медіації*. Модератором цих регіональних шкіл була завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**.

Активнішою стала участь студентів факультету у міжнародній мобільності студентів за програмою ERASMUS+. Зокрема, за цією програмою студентка **Каріна Паскар** під час навчання на бакалавраті по цілому семестру навчалася у правничих школах Університету м. Яси (Румунія) та Університету м. Грац (Австрія), а під час перебування в магістратурі факультету протягом семестру навчалася за програмою студентської міжнародної мобільності ERASMUS + в Університеті м. Гронінген (Нідерланди). Після Ауріки Паскар у цьому ж університеті навчався за програмою ERASMUS + студент бакалаврату факультету **Ігор Вербівський**. У Вінніпезькому університеті Канади за програмою міжнародної студентської академічної мобільності навчався студент **Віталій Шевчук**. Впродовж семестру навчалися за програмою ERASMUS + студентка **Порушник Марія** на правничому факультеті Вроцлавського університету (Польща) та студентка **Оксана Меленко** на правничому факультеті Університету м. Єна (Німеччина). Пройшли загальну ознайомчу місячну практику в адвокатських конторах м. Берлін (Німеччина) студентки **Олена Щербакова** та **Юлія Кирилович**.

Група студентів спеціальності «Міжнародне право» - **Катерина Булмасова**, **Орися Шапурко**, **Анастасія Озерова**, **Тетяна Герман**, **Анна-Марія Ковалик**, **Катерина Петричук**, **Ліна Гулей**, **Вячеслав Гринько** та студент спеціальності «Право» **Костянтин Трубчанінов** пройшли у 2019 р. практичне стажування на базі Університету м. Вісмар (Німеччина). Студентка **Анна-Марія Ковалик** у 2020 р.

пройшла навчальну практику на базі Посольства України у Федеративній Демократичній Республіці Ефіопія. Вищезазначені стажування та навчальну практику організував завідувач кафедри Європейського права і порівняльного правознавства професор **Сергій Меленко**.

Проте усе вищевизначене слід оцінити не більше, ніж успішний початок формування на факультеті студентоцентрованого освітнього простору.

Нещодавнє запровадження Верховною Радою України законодавчого тлумачення природи та суті студентоцентрованого навчання дозволяє нам зробити однозначний висновок, що розуміння академічною спільнотою факультету студентоцентризму та його практичне впровадження відповідають його істинному змісту та призначенню.

Значно складнішим було сприйняття академічною спільнотою факультету **академічної доброчесності** як однієї зі своїх двох основоположних системоутворюючих цінностей та впровадження цієї цінності у повсякденне буття. До прийняття Закону України «Про освіту» восени 2017 р. на факультеті було відсутнє спільне для усіх розуміння та тлумачення цієї цінності, сприйняття її засадничої місії в освітянській, науковій та взагалі у людській діяльності (у версії загальнолюдської доброчесності).

Тим не менше під тиском нагальних практичних потреб факультету за допомоги Програми «Верховенство права» USAID та особисто професора **Томаса Г.Спіді Райса** (Університет Вашингтона і Лі, м. Лексінгтон, штат Вірджинія, США) **вперше серед правничих шкіл України** було розроблено восени 2015 р. **«Морально-етичний мінімум професорсько-викладацького складу, студентів, інших працівників та адміністрації юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича»**. У грудні 2015 р. «Морально-етичний мінімум» набув чинності. Він по сьогодні є затребуваним життєвим документом та допомагає вирішувати факультету чимало складних та проблемних ситуацій, які неминуче трапляються раз за разом у періоди глибоких якісних трансформацій суспільного життя та професійної сфери. Я свідомо не називаю імен та прізвищ учасників робочої групи, яка створювала цей насправді унікальний документ нашої спільної історії, оскільки склад групи був відкритим, динамічно змінювався, а конкретні положення цього «Мінімуму» формально втрачали своє конкретне авторство внаслідок постійного їх змістового та редакційного опрацювання.

Спільне створення академічною спільнотою та студентів факультету власного **«Морально-етичний мінімуму професорсько-викладацького складу, студентів, інших працівників та адміністрації юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича»** у певному вимірі об'єднало нас, стало нашим загальним надбанням, моментом знайденої нами істини. **Ми це зробили першими серед правничих шкіл України!**

Пізніше до вдосконалення «морально-етичного мінімуму» факультету активно, конструктивно та плідно долучилися асистентки кафедри Європейського права і порівняльного правознавства **Наталія Кириляк** та кафедри процесуального права **Неля Савчин**. Проявлений ними ентузіазм та вільне володіння англійською мовою дозволило їм збагатити цей документ прогресивним досвідом європейських та

американських університетів щодо морально-етичного регулювання відносин учасників освітнього та наукового процесів на факультеті.

Спільні зусилля по створенню «Морально-етичного мінімуму» зініціювали **укорінення на факультеті нової політики академічної доброчесності, яка уже не сходить з порядку денного нашої життєдіяльності**. Навесні 2017 р. було проведено факультетський круглий стіл з питань «Ціннісні виклики освітньому процесу на факультеті», котрий став вагомим поштовхом для прискорення трансформаційних процесів у правничій освіті на факультеті. У вересні 2017 р. було проведено першу відкриту факультетську конференцію «Ціннісні виклики юридичному факультету ЧНУ ім.Ю.Федьковича», а у травні 2018 р. – другу таку конференцію. Їх лейтмотивом було утвердження у нашому повсякденному бутті принципів і правил академічної доброчесності та доброчесності загалом.

19-20 листопада 2018 р. факультетом спільно з правничою школою Університету Вашингтона і Лі (м. Лексінгтон, штат Вірджінія, США) за найактивнішого сприяння Програми USAID «Нове правосуддя» було проведено міжнародний, більше того – міжцивілізаційний круглий стіл «Впровадження морально-етичного мінімуму юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Процедурний кодекс академічної доброчесності». З американського боку у роботі цього круглого столу взяли безпосередню участь **Брант Гелвіг**, професор, декан школи права Університету Вашингтона і Лі (через skype зв'язок), добре відомий нам професор цього ж університету **Спіді Райс** та п'ятеро студентів американського університету безпосередньо. Формально предметом круглого столу були проблеми впровадження морально-етичного мінімуму професорсько-викладацького складу, студентів, співробітників та адміністрації юридичного факультету нашого університету, а фактично цей предмет склали морально-етичні правила життєдіяльності університетської академічної спільноти як такої та проблеми впровадження їх у повсякденне буття університетських спільнот.

З ініціативи та за настійним наполяганням юридичного факультету було розроблено аналогічний «Морально-етичний мінімум професорсько-викладацького складу, студентів, інших працівників та адміністрації Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича». У листопаді 2019 р. робоча група у складі проєктної групи MEDIATS університету (**Гаврилюк Руслани**, д.ю.н., доц. завкафедри публічного права – керівник групи, члени групи – проф. **Петро Пацурківський**, асистенти **Павло Бартусяк** і **Марина Федорчук**, аспіранти **Ілля Юрійчук** та **Георгій Мойсей**) розробили «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича», прийнятий у грудні 2019 р. Вченою радою Університету та Конференцією трудового колективу Університету. Ними також було розроблено ще ряд університетських положень, які стосуються захисту людських прав та морально-етичних цінностей.

В процесі впровадження політики та практик академічної доброчесності у повсякденне буття поступово виробилося у більшості членів академічної спільноти факультету спільне розуміння феномену академічної доброчесності та її мінімального обсягу. Воно співпадає із законодавчим визначенням академічної доброчесності у

статті 42 закону України «Про освіту»: «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень».

Вітчизняний законодавець визначив мінімально допустимий обсяг академічної доброчесності та критерії її вимірювання у закладі вищої освіти – це наявність чи відсутність довіри у студентів, держави, суспільства в цілому до одержаних ними результатів професійної діяльності. Робота у цьому напрямі ще тільки розпочата, але дороги назад немає за умови, якщо прагнемо залишитися успішною правничою школою.

Окрім офіційного тлумачення академічної доброчесності, вітчизняний законодавець також визначив рамкові межі політик академічної доброчесності, втілювати які покликані самі заклади вищої освіти та їх структурні підрозділи. До цих рамкових меж належать наступні: 1) що таке дотримання академічною спільнотою академічної доброчесності; 2) що таке дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти; 3) що законодавчо вважається порушенням академічної доброчесності; 4) до яких видів академічної відповідальності можуть бути притягнуті за порушення академічної доброчесності науково-педагогічні працівники; 5) до яких видів академічної відповідальності можуть бути притягнуті за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти; 6) законодавчо передбачені види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності; 7) порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Факультет перебуває на початку великого шляху по розробці та впровадженню Програми реалізації академічної доброчесності академічною спільнотою нашої правничої школи цієї амбітної мети. Така Програма спроможна і повинна стати тією ключовою ланкою нашої діяльності у наступний період, за допомогою якої можна буде успішно здолати увесь ланцюг проблем, що постали у цій царині перед нами. Про складність цих проблем ми можемо судити, до прикладу, із добре відомого усім нам факту нашої власної історії з якістю написання студентами-магістрами кваліфікаційних робіт. Нам довелося тут спільними зусиллями вдатися до такого крайнього засобу протидії порушенням у багатьох магістерських роботах академічної доброчесності, як вилучення такого виду атестації як захист особами, що навчаються за цими програмами, кваліфікаційних робіт з освітньо-професійних програм обидвох спеціальностей – Право та Міжнародне право. Поряд із вищезазначеною причиною для такого нашого вчинку мали місце й інші причини, передусім необхідність посилення практичної підготовки студентів-правників.

4. Обрання стратегії розвитку (спільної мети)

Однією із сильних сторін діяльності адміністрації, усієї академічної спільноти факультету у звітний період було стратегічне планування. В основу вироблення стратегії розвитку на 2014-2020 роки було покладено «**Стратегічний план розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на**

2011-2020 роки». Впродовж вересня – жовтня 2014 р. цей план було кардинально оновлено та викладено у новій редакції на основі Закону України «Про вищу освіту».

Суттєвих змін та уточнень цей план зазнав у жовтні 2015 р., коли адміністрацією та вченою радою факультету було враховано результати зовнішнього аудиту міжнародних та національних експертів у сфері правничої освіти **«Оцінка якості правничої освіти на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича».** Звіт із рекомендаціями по вдосконаленню внутрішньої політики забезпечення якості правничої освіти. Автори: Томас Г. Спіді Райс, Фінлей Янг, Мирослава Антонович, Олена Овчаренко. – Вересень, 2015 року». Зокрема, тоді цей план було доповнено розділом 7 «Мінімум компетентностей, без оволодіння якими студент не може вважатися таким, що опанував освітню та освітньо-професійну програми зі спеціальності 081 «Право»». Цьому розділу було надано статус факультетського стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Стратегічний план розвитку юридичного факультету університету постійно перебуває у загальному вільному доступі на сайті факультету, а тому немає потреби переказувати його положення. Зазначу тільки, що у цьому плані знайшли своє відображення такі базові цільові блоки, як: 1) інтегральні проблеми, які потребують вирішення академічною спільнотою юридичного факультету; 2) характеристика загального стану середовища, у якому буде виконуватись Стратегічний план розвитку факультету; 3) світоглядні засади, нормативні джерела та набутий досвід розв'язання інтегральних проблем, що постали перед факультетом у сфері освітньої та наукової діяльності; 4) мета (цілі) Стратегічного плану розвитку юридичного факультету; 5) ключові комплексні блоки задач, що підлягають вирішенню у процесі реалізації Стратегічного плану розвитку факультету; 6) найважливіші конкретні завдання, успішне вирішення яких передбачає Стратегічний план розвитку юридичного факультету; 7) мінімум компетентностей, без оволодіння якими студент не може вважатися таким, що опанував освітню та освітньо-професійну програми зі спеціальності 081 «Право» (дивіться **Додаток 1** до Звіту «Стратегічний план розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2011-2020 роки»).

У жовтні 2019 року, коли здійснювалася розробка «Стратегічного плану розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2020-2026 роки», було розроблено його окремий змістовий блок **«Стратегічний план розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2020-2026 роки».**

Цей план також оприлюднено для вільного відкритого доступу до нього усіх бажаючих на сайті факультету. Він містить у собі наступні змістові блоки цілей факультету та інструментів їх реалізації: 1) інтегральна мета Стратегічного плану розвитку юридичного факультету; 2) конкретні блоки цілей Стратегічного плану розвитку юридичного факультету; 3) основні блоки практичних проблем, що потребують вирішення для досягнення цієї мети; 4) характеристика загального стану середовища, у якому буде виконуватись Стратегічний план розвитку факультету; 5) забезпечення потреб факультету у науково-педагогічних кадрах найвищої кваліфікації;

б) модернізація юридичної освіти на факультеті; 7) перебудова наукових досліджень на факультеті у відповідності з новітніми викликами часу (дивіться **Додаток 2** до звіту «Стратегічний план розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2020-2026 роки»).

5. Революція у підготовці докторів юридичних наук

Незмінним принципом функціонування Чернівецької правничої школи є принцип «спільними зусиллями». Усе, що досягнуто факультетом за звітний період, досягнуто спільними зусиллями його академічної спільноти та студентів, співробітників і адміністрації. Причому кожному належала своя незамінна роль. Після спільного вироблення стратегічних цілей на долю адміністрації факультету випало завдання пошуку ресурсів та інструментів, спрямованих на реалізацію обраних цілей, вироблення механізмів, які б уможливили втілення планів у життя. Таких інноваційних інструментів та механізмів було напрацьовано та випробувано впродовж 2014-2020 рр. багато, як ніколи раніше.

Ключовою ланкою у реалізації Стратегічного плану розвитку юридичного факультету деканат обрав завдання організації підготовки достатньої кількості докторів юридичних наук, щоб створити тим самим критичну масу саморозвитку факультету. З цією метою завдяки систематичним зусиллям вдалося створити на кожній із кафедр атмосферу максимального сприяння з боку колег кожному, хто взявся підготувати та захистити докторську дисертацію. Було вперше в університеті та в Україні в цілому використано таку прогресивну інновацію, як переведення навчальних дисциплін, які викладалися студентам впродовж навчального року, у семестрові курси, без зменшення загального обсягу відповідної дисципліни, внаслідок чого річних курсів на факультеті не залишилося взагалі. Це дозволило пошукувачам найвищих наукових ступенів раціонально використати час. До речі, дана інновація виявилася вигідною для величезної більшості науково-педагогічних працівників та студентів факультету. Значно пізніше вона була підтримана і в університеті в цілому, а два останні навчальні роки стала обов'язковою. Адже це сприяє у великій мірі і розвитку академічної мобільності студентів. Також зіграв значну позитивну роль й інститут «плаваючих ставок», також вперше застосований адміністрацією факультету за погодженням з ректором університету. Але чи не найголовнішим чинником революції в підготовці докторів юридичних наук у Чернівецькій правничій школі стало глибоке усвідомлення більшістю із тих, хто виявив бажання підготувати і захистити дисертацію, їх відповідальності перед усім колективом факультету, який став для них другою домівкою, та перед самими собою.

Внаслідок поєднання та мультиплікаційного впливу усіх вищезазначених факторів впродовж 2014-2020 рр. на факультеті відбулася **Неоголошена кадрова революція**, найбільш концентрованим зовнішнім проявом якої стала підготовка та захист за цей період **дев'ятнадцяти докторських дисертацій** науково-педагогічними працівниками кафедр факультету. Ось якою була динаміка та розкид по кафедрах цих захистів:

2014 рік

захистили докторські дисертації
Оксана Щербанюк
Сергій Меленко
Любов Заморська

2015 рік

захистили докторські дисертації

Руслана Гаврилюк
Микола Боднарुक
Андрій Бутирський
Сергій Нежурбіда

2016 рік

захистили докторські дисертації

Ніна Гетьманцева
Олексій Черновський
В'ячеслав Хохуляк

2017 рік

захистили докторські дисертації

Віталій Вдовічен
Наталія Гураленко
Тетяна Подорожна

2018 рік

захистили докторські дисертації

Людмила Вакарюк

2019 рік

захистили докторські дисертації

Галина Жаровська
Світлана Задорожна

2020 рік

захистили докторські дисертації

Світлана Карвацька
Оксана Вайцеховська
Ігор Ковбас захищає докторську дисертацію у грудні 2020 року.

Розподіл по кафедрах вищезазначених захистів докторських дисертацій має наступний вигляд:

- 1) кафедра публічного права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**) – 6 осіб;
- 2) кафедра Європейського права і порівняльного правознавства (завідувач кафедри д.ю.н., професор **Сергій Меленко**) – 5 осіб;
- 3) кафедра приватного права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Ніна Гетьманцева**) – 3 особи;
- 4) кафедра кримінального права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Галина Жаровська**) – 2 особи;

- 5) кафедра процесуального права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк**) – 2 особи;
- 6) кафедра людських прав (завідувач кафедри к.ю.н., доц. **Сергій Савчук**) – 1 особа.

Тобто, кафедра публічного права та кафедра Європейського права і порівняльного правознавства, разом взяті, забезпечили захист 58% докторських дисертацій з усіх, захищених за звітний період на факультеті.

Семеро науково-педагогічних працівників факультету, які планували захистити у вищезазначений період докторські дисертації, із обраними завданнями не впоралися.

Процент виконання Стратегічного плану розвитку юридичного факультету у 2014-2020 рр. у такій ключовій його частині, як підготовка докторів юридичних наук, склав 73%. Це стало найголовнішою запорукою виконання усього Стратегічного плану розвитку юридичного факультету на 2011-2020 роки.

За 2014-2020 роки було захищено 15 кандидатських дисертацій: **Альоною Буркою, Іриною Бутирською, Оксаною Василювою-Карвацькою, Наталею Кирилюк, Тетяною Грекул-Ковалик, Альоною Маник, Анною Митрицькою, Сабіною Невестюк (Кімчинською), Тетяною Продан, Нелею Савчин, Олексієм Стратієм, Катериною Тараненко, Мар'яною Тома, Анною Цибуляк-Кустевич, Світланою Чорней.**

6. Глибокі інституційні перетворення факультету

У першому підрозділі звіту «Стартові умови та виклики факультету» зазначалося, що згідно висновків експертного середовища щодо стану вищої юридичної освіти в Україні, зміст юридичних дисциплін, що викладаються у правничих школах України, методика їх викладання, правнича наука та адміністрування цих шкіл в цілому повільно зазнають якісних змін та **залишаються успадкуванням радянської системи вищої освіти**, відповідно до якої юрист сприймається, як особа, покликана служити державі, а не гарантувати, утверджувати та захищати права людини або забезпечувати ефективне публічне обвинувачення. Усі ці недоліки у повній мірі були властивими і Чернівецькій правничій школі на час Революції Гідності.

Щоб успішно розвиватися, нам було вкрай потрібно рішуче розірвати із радянською спадщиною у правничій освіті. Яке обличчя та яка суть у цієї спадщини, ще раз переконливо продемонструвала стара так звана «правоохоронна» система часів Президента України В.Януковича. А виконання цього завдання було неможливе без глибоких інституційних змін на факультеті. Ці зміни передусім стосувалися світоглядних, методологічних, одним словом, ціннісних устоїв факультету, його несучої конструкції – кафедр, повернення факультету у лоно європейського праворозуміння.

Вищезазначені зміни було розпочато із якісної трансформації **кафедри теорії та історії держави і права** (ця трансформація відбулася у два етапи) спочатку у

кафедру теорії і філософії права. Цим самим ми розірвали найрізноманітніші зв'язки нашого праворозуміння із парадигмою радянського праворозуміння – що право творить держава. Але цього виявилось замало, потрібна була конструктивна парадигма розвитку цієї кафедри, яка б допомагала зрозуміти студенту істинні витoki права та нерозривний його зв'язок з людиною. Внаслідок другого етапу трансформації на місці кафедри теорії та філософії права постала **кафедра людських прав.** Це чи не єдина наразі така кафедра серед кафедр усіх правничих шкіл України. Відійшли в небуття майже усі колишні навчальні дисципліни, що викладалися у межах кафедр – попередниць: теорія держави і права; історія держави і права зарубіжних країн; історія держави і права України; історія політичних і правових вчень. На їх місці постали такі навчальні дисципліни, як: Вступ до права; Історія європейського права (у межах якої викладається й історія українського права). Опорною нормативною дисципліною кафедри став курс «Людські права» обсягом 7,5 кредита ЄКТС. **У кафедрі людських прав з'явилася величезна затребуваність з боку інститутів громадянського суспільства, держави на її наукові розробки та експертні дослідження, можливості включення у європейські і не тільки грантові програми.** Найголовніше – кафедра стала привабливою для студентів та змінила статус з обслуговуючої на випускаючу кафедру. Неминучою стороною цих процесів стала необхідність опанування викладачами кафедри новими навчальними дисциплінами, а також глибоке переосмислення ними навчальних дисциплін, що залишилися.

Резюме по кафедрі людських прав: кафедра людських прав архіважлива для факультету, університету і навіть для країни в цілому, заслуговує на всебічну підтримку у її розвитку, але наразі є найслабшою ланкою на юридичному факультеті. В першу чергу та у найбільшій мірі подальші перспективи кафедри залежать від неї самої і від рівня її самоорганізації.

В процесі інституційної перебудови колишня **кафедра кримінального права і криміналістики** трансформувалася у **кафедру кримінального права**, втративши при цьому традиційний нормативний курс «Криміналістика» та щойно запроваджений кафедрою в звітному періоді нормативний курс «Кримінологія» - ці навчальні дисципліни перейшли у ранг вибіркових та продовжують користуватися популярністю у чималій кількості студентів. Наразі кафедра опановує, окрім традиційного для неї фундаментального курсу «Кримінальне право» (загальна частина; особлива частина), нормативний курс «Правничі дослідження, аналіз та виклад результатів». При належній розробці цього курсу він має достатні підстави стати одним із системоутворюючих для бакалаврів. Але кафедра не повинна рухатись уперед із повернутою у минуле головою. На кафедрі очікують дуже гарні перспективи вже у найближчий рік-два, якщо повному осмислити місію кафедри на факультеті й у суспільстві в цілому. кафедра може стати лідером серед споріднених кафедр України.

Ключове світоглядне та методологічне значення для усього факультету мала трансформація **кафедри цивільного права у кафедру приватного права та кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права у кафедру публічного права.** Це, з одного боку, було переконливим сигналом про глибинні зміни у нашому праворозумінні, а з іншого – створило постійно діючу потужну платформу для укорінення на факультеті європейського праворозуміння,

європейських правових цінностей, наклало на цих дві кафедри особливу відповідальність за якість та світоглядну спрямованість професійної підготовки правників. Цю найважчу із задач інституційної перебудови факультету нам вдалося здолати без особливих проблем.

Непросто далася трансформація колишньої **кафедри міжнародного права у кафедру Європейського права і порівняльного правознавства**, але творчий колектив кафедри зумів швидко та ефективно заповнити фундаментальний пробіл у фаховій підготовці студентів факультету, забезпечивши викладання їм поряд із традиційними для кафедри курсами «Міжнародного публічного права» та «Міжнародного приватного права» таких нових нормативних дисциплін, як: «Європейське право»; «Міжнародний захист людських прав»; «Європейська конвенція з людських прав: методологія тлумачення та застосування».

Трансформація **кафедри правосуддя у кафедру процесуального права** допомогла значно покращити підготовку студентів з процесуально-правових дисциплін, акцентувати увагу викладачів кафедри саме на цих дисциплінах як на головних серед інших навчальних дисциплін кафедри і тим самим зберегти кафедру. У минулому навчальному році кафедра виборола на конкурсних засадах право викладання для студентів нової нормативної дисципліни «Правнича аргументація». **Оксані Щербанюк** як особі, що викладає цю дисципліну та як завідувачці кафедри необхідно докласти максимум зусиль, щоб ця нова дисципліна допомогла суттєво покращити фахову підготовку студентів.

Вищезазначена глибока інституційна перебудова факультету на рівні його кафедр істотно зміцнила факультет, зробила його привабливішим, європейським за формою та у значній мірі і за змістом. Інституційна перебудова усіх кафедр правничої школи впродовж такого стислого періоду була проведена в Україні вперше. Нині до нашого досвіду інституційної перебудови факультету пильно придивляються правничі школи. Вони знайдуть тут чимало корисного собі.

Моєю особистою помилкою та невдачею для факультету в цілому стало створення з 01.09.2016 р. **кафедри юридичної психології**. На цю кафедру покладалися великі надії у природженні іміджу та можливостей факультету, особливо в аспекті проривного виходу факультету у європейський науковий простір. До цієї кафедри проявляв підвищений інтерес відомий та знаковий для усього Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича професор **Манфред Ребіндер** та його Інститут юридичної психології у м.Цюріху (Швейцарія). Проте у кафедрі не виявилось лідера відповідного масштабу, який був би спроможним реалізувати ці проекти і вона так і не народилася по справжньому. У червні 2019 р. Вчена рада Університету прийняла рішення закрити кафедру юридичної психології як таку, що не відповідає нормативам чисельності ставок на кафедрі. З цього факту ми усі зобов'язані зробити максимально можливі уроки собі.

Наразі на факультеті функціонує шість кафедр:

кафедра людських прав (завкафедри к.ю.н., доц. **Сергій Савчук**);

кафедра приватного права (завкафедри д.ю.н., доц. **Ніна Гетьманцева**);

кафедра публічного права (завкафедри д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**);

кафедра процесуального права (завкафедри д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк**);

кафедра Європейського права і порівняльного правознавства (завкафедри д.ю.н., професор **Сергій Меленко**);

кафедра кримінального права (завкафедри д.ю.н., доц. **Галина Жаровська**).

Важливим кроком в інституційному розвитку факультету стало відкриття у 2017 році підготовки бакалаврів права та магістрів права зі спеціальності 293 «Міжнародне право». Це відчутно зміцнило конкурентоздатність факультету на ринку освітніх послуг. У тому ж 2017 р. на перший курс було набрано 62 першокурсники - бакалаври та 20 магістрів права із вищезазначеної спеціальності, що стало одним з кращих показників в Україні. Найбільша особиста заслуга у цьому належить завідувачу кафедри Європейського права і порівняльного правознавства професору **Сергію Меленку**. Наразі кафедра успішно акредитувала підготовку правників-магістрів-міжнародників та готова до такої ж успішної акредитації бакалаврської освітньої програми зі спеціальності 293 «Міжнародне право».

Ще одним важливим кроком в інституційному розвитку факультету стало створення ряду навчально-наукових лабораторій або інших, аналогічних за функціями структурних підрозділів кафедр. У 2018 р. було **створено навчально-наукову лабораторію медіації, переговорів та арбітражу кафедри публічного права.** Наявність цієї лабораторії стала одним з вагомих факторів, який допоміг проектній групі кафедри стати одним з переможців **грантового проекту «Медіація: навчання та трансформація суспільства» Програми ЄС «ERASMUS+KA2: CBHE».** У тому ж році було **створено навчально-науковий Центр німецького права у складі кафедри процесуального права та навчально-наукову лабораторію Європейського права у складі кафедри Європейського права і порівняльного правознавства.** Усі вищезазначені навчально-наукові підрозділи кафедр ефективно функціонують. У 2019 р. було **створено навчально-наукову лабораторію людських прав кафедри людських прав та навчально-наукову лабораторію права інтелектуальної власності кафедри приватного права,** проте вони виявилися менш ефективними у порівнянні зі своїми попередницями. На початку 2020 р. навчально-наукову лабораторію права інтелектуальної власності було **перепрофільовано на навчально-наукову лабораторію корпоративного права кафедри приватного права.** Пора, не зволікаючи, переходити до практичних дій.

Таким чином, на даний час кожна кафедра факультету має у своїй структурі навчально-наукову лабораторію чи її аналог.

Ще однією довгоочікуваною інституційною інновацією факультету стало **створення трьох великих комп'ютерних класів на 25 посадкових місць кожен та одного комп'ютерного класу на 15 посадкових місць.** Усім трьом великим комп'ютерним класам випало стати одними з вирішальних елементів системи докорінного покращення якості фахової підготовки правників на факультеті завдяки запровадженню комп'ютерного тестування.

Поки що останньою з новинок інституційного типу стала поява на факультеті **Центру вивчення іноземних мов студентами юридичного факультету.** Протиепідемічні заходи, що здійснюються на факультеті, відтермінували початок повноцінного функціонування цього Центру. Разом з тим не можу не сказати, що для того, аби цей Центр зміг допомогти кардинально покращити вивчення студентами-

правниками іноземних мов, необхідна тверда воля ректора університету, добра воля викладачів іноземних мов, глибоке розуміння необхідності вільного володіння іноземними мовами, передусім, англійською мовою з боку студентів факультету та професійне модерування процесу вивчення іноземних мов студентами з боку деканату факультету. Це вкрай необхідно і ми можемо це зробити.

Активно використовувалися і традиційні форми забезпечення якісного освітнього процесу на факультеті. Зокрема, за звітний період викладачами кафедри публічного права було підготовлено для студентів 19 навчально-методичних посібників та інших робіт навчально-методичного характеру, кафедрою приватного права – 13 таких робіт, кафедрою процесуального права – 10 робіт, кафедрою кримінального права – 5 робіт, кафедрою Європейського права та порівняльного правознавства – 8 робіт, кафедрою людських прав – 2 роботи.

Глибока, системна та послідовна інституційна перебудова життєдіяльності факультету, передусім його кафедр як базових структурних підрозділів, стала одним з ключових факторів у трансформації Чернівецької правничої школи з типової регіональної у провідну національну правничу школу.

7. Лідерство у правничій освіті

Ще одним таким фактором стала не менш глибока та інноваційна перебудова усього освітнього процесу на факультеті. Таку перебудову було вирішено розпочати за прикладом правничого факультету Львівського національного університету імені Івана Франка із організації та проведення міжнародного аудиту якості підготовки правників на факультеті відповідно до «Методики проведення зовнішньої незалежної оцінки процесів забезпечення якості юридичної освіти», розробленої на замовлення Проекту USAID «Справедливе правосуддя» у 2014 році.

Ця **Методика** зацікавила адміністрацію та вчену раду факультету тому, що вона побудована на чотирнадцяти критеріях оцінки якості, за якими відбувається оцінювання, запозиченими зі стандартів щодо забезпечення якості вищої освіти у Європейському освітньому просторі. Організаційну та фінансову допомогу у проведенні вищезазначеного оцінювання надав Проект USAID «Справедливе правосуддя». Експертами, що здійснювали оцінювання якості правничої освіти на факультеті, були експерти цього ж Проекту **Томас Г. Спіді Райс** (США), **Фінлей Янг** (Англія), **Мирослава Антонович** (Національний університет «Києво-Могилянська академія») та **Олена Овчаренко** (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого). Оцінювання здійснювалося впродовж березня, квітня і травня 2015 року. До процесу оцінювання були залучені: адміністрація факультету та університету; викладачі; студенти; випускники; працевдавці.

Результатом роботи групи вищезазначених експертів став документ **«Оцінка якості правничої освіти на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Звіт із рекомендаціями по вдосконаленню внутрішньої політики забезпечення якості правничої освіти»**. Цей звіт було презентовано його авторами на юридичному факультеті ЧНУ

ім.Ю.Федьковича 21 вересня 2015 року. З тих пір по сьогодні він перебуває у вільному відкритому доступі на сайті факультету.

Даний звіт став тим базовим документом, який дав старт усім наступним глибоким позитивним змінам, що розпочалися та продовжуються у нашій правничій школі. Найголовніше, що відбулося під впливом цього документу на нашому факультеті – це те, що питання якості правничої освіти перемістилися у центр нашої уваги, від тоді жодного дня не сходять з порядку денного усієї факультетської спільноти. Ці питання глибоко зачепили нашу ментальність, сформували нову парадигму нашої освітньої політики та діяльності.

У першому півріччі 2019 р. з ініціативи адміністрації та вченої ради факультету вперше в суверенній Україні було проведено **повторний міжнародний аудит якості підготовки фахівців**, зокрема, якості бакалаврської освітньої програми спеціальності 081 Право. Організаційне та фінансове забезпечення цього аудиту здійснила грантова **Програма ЄС «Pravo-Justice»**. Безпосереднє проведення аудиту вищезазначена програма доручила **Вільнюському університету Литви**. Експертний висновок із вищезазначеного аудиту підписав **міжнародний експерт Програми ЄС «Pravo-Justice» професор Вільнюського університету Гінтарас Шведас**. Цей висновок став ґрунтовною платформою для докорінного покращення бакалаврської освітньої програми з Права як базової для підготовки правників.

У 2020 р. Вільнюський університет Литви здійснив також за організаційної та фінансової підтримки Програми ЄС «Pravo-Justice» зовнішній аудит якості магістерської освітньо-професійної програми «Міжнародне право» спеціальності 293 «Міжнародне право», яка реалізується нашим факультетом. Цей аудит мав своїм наслідком принципову переробку магістерської освітньо-професійної програми з «Міжнародного права».

Матеріали вищезазначених зовнішніх експертиз та глибокий внутрішній аналіз основних компонентів освітньої діяльності переконали академічну спільноту факультету в необхідності зміни концепції та перебудови змісту викладання для студентів нормативних курсів і вибіркових дисциплін, оновлення та суттєвого скорочення переліку нормативних курсів. Після вжитих системних заходів наразі цей перелік для бакалаврського рівня вищої освіти включає наступні нормативні курси:

А) цикл загальної підготовки: 1) Актуальні питання історії та культури України; 2) Історія європейського права; 3) Українська мова (за професійним спрямуванням); 4) Іноземна мова (за професійним спрямуванням); 5) Філософія; 6) Філософія права;

В) цикл професійної підготовки: 1) Людські права; 2) Вступ до права; 3) Конституційне право; 4) Адміністративне право; 5) Цивільне право; 6) Адміністративне судочинство; 7) Екологічне та земельне право; 8) Кримінальне право; 9) Цивільне процесуальне право; 10) Правничі дослідження, аналіз та виклад матеріалів; 11) Кримінальне процесуальне право; 12) Фінансове право; 13) Трудове право; 14) Міжнародне приватне право; 15) Право ЄС; 16) Господарське право; 17) Практичне право (Юридична клініка); 18) Міжнародне право; 19) Міжнародний захист людських прав; 20) Правнича аргументація.

В основу архітектоніки нормативних дисциплін бакалаврського рівня вищої правничої освіти були покладені Рекомендації конференції «Юридична освіта в

Україні: зміст і методика викладання юридичних дисциплін», яка відбулася 14-16 листопада 2013 року під егідою МОН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Української Правничої Фундації (за підтримки Міжнародного фонду «Відродження») та Координатора проєктів ОБСЄ в Україні.

Перелік обов'язкових навчальних дисциплін для бакалаврського рівня освіти ще надто великий, суттєво перевищує аналогічні переліки у кращих правничих школах університетів Європи і йому не уникнути подальшого скорочення. Про це йшлося, зокрема під час національної правничої дискусії «Реформа вищої правничої освіти в Україні» 2017 р. Зокрема, доктори права С.Жултек і К.-Ю.Ковальська зазначили під час неї, що у 2016/2017 навчальному році на факультеті права й адміністрації Варшавського університету (Польща) було впроваджено найрадикальніші в історії факультету **зміни в наскрізну освітню програму за спеціальністю «Право»** і залишено у ній тільки 16 обов'язкових для усіх студентів дисциплін на 5 років навчання. У всіх найуспішніших правничих школах світу, як ми мали змогу декілька років тому переконатися самі, число обов'язкових дисциплін не перевищує 12-14 предметів.

Для усіх трьох магістерських освітніх програм, що реалізуються факультетом, нормативні дисципліни є спільними. До них належать:

- 1) Верховенство права: методологія тлумачення та застосування;
- 2) Європейська конвенція з людських прав і основоположних свобод: методологія тлумачення та застосування;
- 3) Приватне право: методологія тлумачення та застосування;
- 4) Публічне право: методологія тлумачення та застосування;
- 5) Кримінальне право: методологія тлумачення та застосування;
- 6) Альтернативні інструменти вирішення спорів;
- 7) Професійна відповідальність правника.

Спільними зусиллями усієї академічної спільноти факультету ми зуміли впровадити впродовж 2014-2020 рр. ще одну фундаментальну інновацію з далекосяжними наслідками, а саме усі нормативні курси обидвох рівнів спеціальності «Право» нами трансформовано із національно-прикладних (ще не так давно ми навчали студентів Конституційному праву України, Цивільному праву України, Кримінальному праву України і т.д. у цьому дусі й усі інші нормативні дисципліни). Тепер вони трансформувалися у типові європейські навчальні дисципліни (Конституційне право, Цивільне право, Кримінальне право і т.д.). Наголошую – **відбулася не просто зміна назв навчальних дисциплін – змінилася сама парадигма їх світоглядного спрямування, змістового та концептуального наповнення, а по суті на факультеті з'явилися нові нормативні дисципліни європейського типу.**

Методологічною основою їх викладання стали відповідні правничі доктрини, принципи та інститути, на яких базується відповідна галузь права, у поєднанні з типовими прикладами з вітчизняної, європейської та міжнародної судової практики, наведенням різноманітних ілюстративних матеріалів, включно з позитивним правом. Усі нормативні дисципліни факультету стали бути пронизаними цінностями та ідеями доктрини та принципу верховенства права, захисту людських права, найбільш концентровано втіленими у Європейській конвенції з людських прав і основоположних

свобод, а запитання та завдання студентам стали формулюватися так, щоб допомогти їм краще підготуватися до їх майбутньої діяльності із застосування права.

Усе вищезазначене є спільним надбанням усієї академічної спільноти факультету і ми випередили у реалізації такого підходу до викладання правничих дисциплін переважну більшість правничих шкіл України.

Виключно важливу роль зіграло знаходження та впровадження у практику дієвих стимулів для зміни ролі студентів із об'єкта у суб'єкт освітнього процесу. Таким універсальним стимулом для них стало впровадження комп'ютерного тестування при оцінюванні студентів практично з усіх нормативних дисциплін, а також під час складання ними кваліфікаційного іспиту після бакалаврату. Ми виробили та застосували наступні принципи цього тестування: 1) принцип релевантності іспиту у формі тестування змісту відповідної навчальної дисципліни або освітньої програми; 2) принцип предметної визначеності; 3) принцип критеріальної визначеності; 4) принцип об'єктивності оцінювання; 5) принцип недискримінації осіб, що проходять тестування; 6) принцип прозорості процедур тестування; 7) принцип відсутності конфлікту інтересів осіб, що здійснюють тестування; 8) принцип нульової толерантності процедур тестування до корупції; 9) принцип обґрунтованих суспільних очікувань щодо результатів комп'ютерного тестування; 10) принцип розумного балансу приватного і публічного інтересів; 11) принцип тлумачення будь-яких колізій, що виникають під час комп'ютерного тестування, на користь студента.

Наразі на факультеті створено банк тестових завдань із дисциплін, компетентності студентів з яких перевіряються під час щорічних національних вступів у правничу магістратуру, загальним обсягом біля 24 тис. тестових завдань різних рівнів складності. Крім того, на кафедрах також використовуються під час семестрових іспитів з інших нормативних курсів тестові завдання обсягом від тисячі до двох тисяч цих завдань з кожного відповідного курсу.

Така велетенська тестова база була створена під керівництвом завідувачів кафедр практично усіма науково-педагогічними працівниками факультету. Найбільший обсяг цієї роботи, відповідно до предметів, що виносяться на національний вступний іспит у магістратуру, випав на викладачів кафедри процесуального права, європейського права та порівняльного правознавства і публічного права.

Останніми роками МОН України включило до числа офіційних рецензентів тестових завдань для вступу у магістратуру доцентів **Наталію Процьків** (кафедра приватного права), **Олену Білоскурську** (кафедра публічного права), **Олену Ющик** (кафедра кримінального права) та асистента **Анну Цибуляк-Кустевич** (кафедра процесуального права).

Починаючи із 2016 р., кваліфікаційний (випускний) іспит у бакалаврів права здійснюється виключно у формі комп'ютерного тестування. І якщо студенти стаціонару щоразу демонстрували високу успішність, не нижчу 94%-95%, то студенти-заочники масово, від однієї третини до сорока процентів і більше цей іспит не склали з першого разу.

У 2016 р. факультет разом з правничими школами Львівського національного університету імені Івана Франка, Київського національного університету імені Тараса

Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національного університету «Одеська юридична академія» та деякими іншими правничими школами України підтримав ініціативу тодішньої замміністра МОН України пані **Інни Совсун** щодо пілотного проекту із вступу у магістратуру з Права через зовнішнє комп'ютерне тестування. Опір цій новації з усіх сторін був шалений. А тому довелося докласти титанічних спільних зусиль, щоб експеримент відбувся. Багато хто і у нашому університеті бажав нам провалу, проте ми вийшли із цього експерименту з гідністю.

Переведення більшості внутрішніх іспитів студентів-бакалаврів на комп'ютерне тестування у вирішальній мірі сприяло успішному складанню бакалаврами національного вступного комп'ютерного тестування і у 2017 р. Тоді наш **факультет увійшов за цим показником у число двадцяти кращих правничих шкіл із 80 правничих шкіл України**, що взяли участь у цьому іспиті. Але тоді ми також одержали і справедливе покарання за спробу бути «добренькими» - у травні 2017 р. вчена рада факультету у режимі ручного керування понизила поріг «склав/не склав» кваліфікаційний іспит з бакалаврату із 50 до 40 балів із 100 можливих. В результаті майже 40 наших бакалаврів, що одержали на випускному іспиті з бакалаврату від 40 до 49 балів, національний вступний іспит у магістратуру провалили. З цього досвіду ми винесли собі урок – ніколи більше не втручатися «вручну» у комп'ютерне тестування. Урок пішов факультету на користь.

У 2018 р. кваліфікаційний іспит на виході з бакалаврату нашого факультету методом комп'ютерного тестування склали 94,7% студентів стаціонару і тільки 64,5% студентів-заочників: баласт відсіявся. Це відразу призвело до суттєвого покращення результатів вступників у магістратуру **під час національного вступу у магістратуру** методом комп'ютерного тестування влітку 2018 р. і, відповідно, до зростання іміджу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та його правничої школи (Дивіться Додаток 3: **Стандартизовані освітні вимірювання 2018 року у вищій юридичній освіті. Єдине фахове вступне випробування та єдиний вступний іспит. Аналітичне дослідження.** – К.: Ваіте, 2019. – 122 с.). Всього по Україні у 2018р. витримали вступне випробування у магістратуру 66% його учасників, а 34% не здолали поріг «склав/не склав»..

У вищезазначеному дослідженні зазначається, що **за найпрестижнішим рейтингом для правничих шкіл – рейтингом якості освітніх послуг – юридичний факультет ЧНУ ім.Ю.Федьковича посів де-юре шосте місце, а де-факто п'яте місце в Україні** (у Полтавського університету економіки і права нерепрезентативні дані – поступало у магістратуру зі спеціальностей «Право» та «Міжнародне право» **менше 20%** випускників їх бакалаврату, а репрезентативними вважаються дані, якщо цей показник складає понад 50% (стор. 23 вищезазначеного дослідження).

За показником якості освітніх послуг правничих шкіл нижче у рейтингу від нашого університету опинилися: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна; Національний університет «Одеська юридична академія»; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; Східноєвропейський національний університет імені Лесі

Українки (м.Луцьк); Тернопільський національний економічний університет; Національний університет «Львівська політехніка» та багато інших.

Новим для освітніх вимірювань в Україні взагалі, але надзвичайно інформативним і промовистим, став **рейтинг правничих шкіл за лояльністю до них бакалаврів, що закінчили у них навчання**, іншими словами, **рейтинг привабливості правничих шкіл**. За цим показником юридичний факультет ЧНУ ім. Ю.Федьковича посів **друге місце в Україні у 2018 році з показником 96,8%** (див. стор. 50 вищезазначеного дослідження).

Для порівняння наведу рейтинг привабливості для студентів інших провідних правничих шкіл України: Національний університет «Києво-Могилянська академія» - 25 місце (83,9%); Львівський національний університет імені Івана Франка – 38 місце (62,2%); Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 39 місце (56,6%); Національний університет «Одеська юридична академія» - 40 місце (45,5%); Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого – 43 місце (36,5%) (див. стор. 50 вищезазначеного дослідження).

У зв'язку із розробкою та набуттям чинності з 01.09.2018 р. бакалаврського галузевого стандарту зі спеціальності 081 Право у зміст фахової підготовки студентів факультету відразу ж були впроваджені суттєві корективи, а саме факультет перейшов на мою пропозицію до **систематичного навчання студентів мистецтву вирішення юридичних казусів та кейсів**. Цьому у великій мірі сприяло **підвищення напередодні кваліфікації значною групою викладачів факультету в школі права Університету м. Вісмар (Німеччина)** та опанування ними самими під час цього стажування мистецтвом складання та вирішення юридичних казусів і кейсів.

Окрім нових знань, умінь та навичок це додало нашим студентам впевненості у собі та професійної стійкості у стресових ситуаціях. Національний вступ у магістратуру з Права та Міжнародного права влітку 2019 р. це переконливо підтвердив. На жаль, за результатами цього вступу до цих пір не з'явилося такого ж ґрунтовного експертного дослідження, на яке за підсумками національного вступу у магістратуру у 2018 р. ми уже неодноразово посилалися. Зрозуміло, що до того, аби таке дослідження не було оприлюднено, у вирішальній мірі долучилися ті впливові сили в Україні, хто вважав собі не вигідним оприлюднення повної правди про стан вищої юридичної освіти в Україні у її різних сегментах.

Наразі оприлюднено офіційно, що у **2019 році в масштабах України не змогли подолати поріг мінімальної кількості тестових балів, які за виконання завдань певного блоку може отримати випускник з мінімально допустимим рівнем фахової компетентності (поріг «склав/не склав») під час вступу на правничу магістратуру майже 55% випускників, які отримали диплом бакалавра**. Дуже багато правничих шкіл України скаржилися на появу серед тестових завдань, які можна кваліфікувати як найпростіші юридичні казуси та кейси. **Ми знову спрацювали на випередження у фаховій підготовці студентів-бакалаврів права, а тому серед випускників бакалаврату Чернівецької правничої школи, які не змогли подолати поріг «склав/не склав», тільки 6,7% від усіх вступників на тестах з правничих дисциплін, 11,5% - на тестах з ТЗНПК і 29% - на тестах з іноземної мови.**

Відчутно негативні явища у фаховій підготовці майбутніх правників на факультеті зокрема та в Україні в цілому розпочалися і проявилися у 2020 році внаслідок переходу усієї освіти України і не тільки в силу загальновідомих причин на онлайн навчання. При цьому не витримали хакерських атак наші тестові технології перевірки компетентностей студентів засобами онлайн комп'ютерного тестування. **Академічна доброчесність з боку студентів під час онлайн проходження ними комп'ютерного тестування зникла як явище!** А разом із цим втратили свою силу попередні мотиваційні цінники для студентів, які прекрасно зарекомендували себе за нормальних умов здійснення освітнього процесу.

Наведу деякі факти. За результатами весняно-літньої заліково-іспитової сесії 2020 р. на факультеті формальні показники «успішності» зросли відразу на 10%-15%, а формальні показники «якості» підготовки студентів ще більше – на 20-25%. **Наразі це найфундаментальніший виклик академічній спільноті факультету!**

Під час випускного іспиту з бакалаврату у 2020 році (метод онлайн комп'ютерне тестування) його не склали один студент денної форми навчання та декілька студентів заочної форми навчання. Тобто, разом з підготовленими студентами дістали право (і скористалися ним!) вступати в магістратуру з Права і Міжнародного права влітку 2020 р. і студенти без мінімально допустимого рівня підготовки («спритники»).

Показник сліпого вгадування під час складання іспиту з ЄФВВ у межах національного вступу в магістратуру склав 29 тестових бала. Поріг «склав/не склав» було встановлено на рівні 30 тестових балів (у 2019 р. поріг дорівнював 36 тестових балів). Із бакалаврів-випускників нашої правничої школи **не подолали цей поріг 9,6%** осіб. В цілому по Україні у 2020 р. не подолали цей поріг 45% усіх абітурієнтів.

Нагадую, що у 2019 р. при показнику сліпого вгадування 27 тестових бала та порозі «склав/не склав» ЄФВВ рівному 36 тестових балів, питома вага бакалаврів- випускників Чернівецької правничої школи дорівнювала 6,7%. Якщо це тенденція, то вона мене насторожує – від 6,7% негативних результатів до 9,6% негативних результатів!

Тим не менше **наявні достатні підстави для висновку про те, що юридичний факультет ЧНУ ім. Ю.Федьковича надає освітні послуги високої якості, одні з найкращих в Україні.**

Лідерство Чернівецької правничої школи у правничій освіті України зумовлене дією цілої системи чинників, передусім якістю професорсько-викладацького складу факультету. Проте **ключова інституційна роль тут належить запровадженій вченою радою факультету тестовій формі контролю набутих студентами компетентностей як під час семестрових іспитів, так і під час кваліфікаційного іспиту з бакалаврату.** Також у формі комп'ютерного тестування складатимуть кваліфікаційний іспит вступники на усі ОПП 2020 р. Такий підхід не залишає жодних шансів ласим «поживитися» за рахунок студентів. Саме тому із впертою періодичністю шляхом найрізноманітніших маніпуляцій дехто з науково-педагогічних працівників факультету намагається раз за разом налаштувати студентів проти комп'ютерного тестування, хоче ввести їх в оману, прагне повернення колишньої системи прийняття іспитів у студентів.

Якщо б так сталося, то на факультет миттю повернулися б колишні недоброчесні практики, чимало студентів знову опинилися б у залежності від суб'єктивної волі викладача, більшість із них швидко втратило б мотив систематично та доброчесно навчатися, що іще швидше обернулося б масовими провалами студентів-випускників факультету під час національних вступів у магістратуру, при складанні ними ЄДКІ, а також різким погіршенням конкурентоспроможності їх на ринку праці. Чи це потрібно студентам? Вони безперечно розумні люди і здатні глибоко аналізувати ситуацію самостійно.

А чи потрібно усій академічній спільноті факультету, щоб внаслідок задоволення чиїхось приватних забаганок різко просів імідж Чернівецької правничої школи, що відразу ж призвело б до різкого скорочення щорічного притоку нових абітурієнтів на факультет і, як наслідок цього – до такого ж скорочення науково-педагогічних працівників та занепаду Чернівецької правничої школи як такої.

Перед нами усіма постійно постає питання вибору, а тому здійснювати його слід особливо ретельно, керуючись розумом.

Високій якості фахової підготовки майбутніх правників у Чернівецькій правничій школі активно сприяє і втілення **принципу індивідуальної навчальної траєкторії студента**, який є традиційним для університетів Західного світу і втілювався колись також найкращими університетами України дореволюційних часів. Нерідко цей принцип люди, які не дуже глибоко розуміються у вищій освіті, тлумачать як вільний вибір студентами дисциплін.

Скажу відверто – таке тлумачення принципу індивідуальної навчальної траєкторії студента хибне, не має місця у жодному цивілізованому університеті світу та не вигідне студенту, який прийшов здобути конкретний фах. Як наголошував ініціатор запровадження принципу індивідуальної навчальної траєкторії студента колишній міністр освіти України **Іван Вакарчук**, «цей маршрут не має бути випадковим броунівським блуканням студента». Закон України «Про вищу освіту» у руслі європейських підходів та цінностей унормував обрання студентами дисциплін їх вибору, особливо це стосується вибіркового дисциплін так званих регульованих спеціальностей. До них належать і спеціальності Право та Міжнародне право. Чернівецька правничка школа однією з перших в Україні у повній мірі впровадила принцип індивідуальної навчальної траєкторії студента та поширила його не тільки на вибіркові дисципліни, запис на які уже давно здійснюється студентами онлайн на спеціально створеній для цього платформі.

Глибокі позитивні зміни відбулися у звітний період у перебудові системи підвищення професійної кваліфікації викладачів. Було свідомо обрано курс на підвищення такої кваліфікації у найкращих зарубіжних європейських університетах, причому не онлайн, а у класичний спосіб, методом безпосереднього занурення викладача у відповідне освітнє і наукове середовище, чи у професійне середовище конкретних правових інститутів зарубіжних країн.

Добрий старт такому підвищенню професійної кваліфікації науково-педагогічного персоналу факультету дала тодішній асистент кафедри Європейського права і порівняльного правознавства **Наталія Кирилюк**, яка впродовж цілого навчального року з вересня 2014 р. по липень 2015 р. проходила цільове стажування

в **Університеті Саленто м. Лечче** (Італія). У березні 2019 п. доцент **Наталія Кирилук** пройшла стажування у **Валенсійському університеті Іспанії**.

У квітні 2016 р. завкафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** у складі цільової Робочої групи МОН України вивчала систему вищої правничої освіти у Німеччині, ознайомила з наданням її у ряді правничих шкіл країни та з методологією і методикою організації практичної підготовки німецьких студентів-правників. Зокрема нею було вивчено досвід **Технічного університету м. Кьольна та університетів м. Бонн та Дюссельдорф** (земля Північний Рейн-Вестфалія, Німеччина). У травні 2016 р. доцент кафедри публічного права **Дмитро Костя** та доцент кафедри кримінального права і криміналістики **Сергій Нежурбіда** із деситиденною програмою стажування побували у США за сприяння програми Open World, де вивчали роботу Верховного Суду США, адвокатури штату Флорида, діяльність різних правозахисних громадських організацій, ознайомилися з діяльністю пенітенціарної системи цього ж штату.

У серпні-вересні 2016 р. завкафедри правосуддя д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк** пройшла стажування у **Гамбургському університеті** (Німеччина).

У січні-лютому 2017 р. професор **Петро Пацурківський** та завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** пройшли у правничій школі **Університету м.Вісмар** (Німеччина) двохтижневе стажування по вивченню методології та методики викладання правничих дисциплін у Німеччині. Після них за цією ж тематикою тут пройшли у наступні роки стажування завідувач кафедри Європейського права і порівняльного правознавства професор **Сергій Меленко**, завідувачка кафедри кримінального права д.ю.н., доц. **Галина Жаровська**, доценти кафедри приватного права д.ю.н. **Ніна Гетьманцева** та **Володимир Никифорак**, доценти кафедри Європейського права і порівняльного правознавства **Оксана Войцеховська**, **Оксана Руденко** та **Ольга Чепель**, доценти кафедри юридичної психології **Оксана Меленко** та **Люсьєна Шувальська**, доцент кафедри публічного права **Ігор Ковбас**, доценти кафедри процесуального права **Наталія Турман** та **Олександр Гетьманцев**.

Завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** у серпні-вересні 2017р. у складі спеціальної Робочої групи МОН України вивчала організацію юридичної освіти, правничої професії та забезпечення принципу верховенства права в університетах та агентствах з прийняття кваліфікаційних іспитів у США. Зокрема, нею був вивчений досвід **Центру права Університету Джорджтаун; Школи права Університету штату Вірджинія у Шарлотсвілі** та приватної **Школи права Університету ім. Вашингтона та Лі** (м. Лексингтон штату Вірджинія).

Завкафедри приватного права д.ю.н., доц. **Микола Боднарук** та доценти цієї ж кафедри **Наталія Процьків** і **Тетяна Волощенко** пройшли підвищення кваліфікації у 2017 р. на кафедрі цивільного права правничого факультету Вроцлавського університету Польщі. Також у 2017 р. пройшли стажування на кафедрі переговорів та медіації **Католицького університету Любліна** (Польща) доценти кафедри публічного права **Дмитро Костя** та **Сергій Боднар**. Крім цього доцент **Дмитро Костя** у цьому ж році стажувався також в **Університеті Масарика міста Брно** (Чехія).

У 2017 р. доценти кафедри кримінального права і криміналістики **Олена Ющик, Андрій Шевчук та Олександр Боднарук** пройшли підвищення кваліфікації на юридичному факультеті **Варненського університету Болгарії**.

Своєрідне підвищення професійної кваліфікації пройшла у 2017 р. асистент кафедри філософії і теорії права **Вікторія Васильчук** – вона у межах Програми «Відкритий світ» у якості гостьового професора читала лекції англійською мовою про правову ідентичність України студентам юридичного факультету **Північної вищої школи** (штат Північна Кароліна, США). З цієї ж проблематики **Вікторія Васильчук** (кафедра людських прав) читала лекції на правничому факультеті **Університету м. Руссе** (Болгарія), а доцент **Дмитро Костя** (кафедра публічного права) – у **Бухарестському університеті Румунії**.

У вересні 2019 р. пройшли підвищення кваліфікації як завідувачі кафедр професор **Сергій Меленко**, д.ю.н. **Руслана Гаврилюк**, д.ю.н. **Оксана Щербанюк** на юридичному факультеті **Вільнюського університету Литви**. Тоді ж у цьому університеті пройшла стажування і доцент кафедри процесуального права **Людмила Остафійчук**. У жовтні 2019 р. пройшла стажування у **Жешувському університеті** доцент кафедри процесуального права **Ірина Татулич**. У квітні 2017 р. у **Католицькому університеті Любліна** пройшов підвищення кваліфікації доцент кафедри публічного права **Ігор Бабін** та в **Університеті м. Грац** (Австрія) асистентка кафедри процесуального права **Анна Цибуляк-Кустевич**.

Д.ю.н., доц. кафедри людських прав **Любов Заморська** пройшла надзвичайно корисне підвищення своєї професійної кваліфікації з 22 червня по 11 вересня 2020 р. обсягом 240 академічних годин (онлайн-навчання) в **International language academy of Canada** та одержала сертифікат **University Pathway Program** з англійської мови і достатні навички написання англійськомовних наукових статей на правничу тематику, призначених для опублікування у наукових журналах США та Канади.

Усі вищепоіменовані мною науково-педагогічні працівники факультету, проходячи індивідуальні стажування чи інші форми підвищення власної професійної кваліфікації у європейських та інших зарубіжних закладах вищої освіти або у спеціалізованих центрах підвищення кваліфікації, зростали не тільки особисто, але й рухали по шляху прогресу усю Чернівецьку правничу школу.

Біля половини науково-педагогічних працівників факультету пройшли впродовж 2014-2020 рр. підвищення кваліфікації у кращих правничих школах України.

Серед форм підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівниками були і такі новації, як навчання завідувачів кафедр факультету у грудні 2017 р. – професора **Сергія Меленка**, д.ю.н., доц. **Руслани Гаврилюк**, д.ю.н., доц. **Оксани Щербанюк**, д.ю.н., доц. **Галини Жаровської** на базі Львівського національного університету імені Івана Франка методології та методикам комп'юреного тестування студентів. У квітні 2019 р. вивчали основи тестології на базі Львівського національного університету імені Івана Франка доценти кафедри публічного права **Віталій Вдовічен** та **Тетяна Подорожна**, доцент **Ірина Татулич** та асистенти **Анна Цибуляк-Кустевич** та **Ірина Бутирська** з кафедри процесуального права, доцент кафедри кримінального права **Андрій Шевчук**, доцент кафедри людських прав

Наталія Гураленко і доцент кафедри Європейського права і порівняльного правознавства **Наталія Кирилюк**.

Важливою новацією у покращенні фахової підготовки студентів-правників факультету стала практика систематичного запрошення у якості гостей професорів для читання лекцій студентам факультету відомих фахівців права зі США та європейських країн. Зокрема, у звітний період для студентів факультету читали лекції **Спіді Райс**, професор Університету Вашингтона і Лі м. Лексингтон (штат Вірджинія, США); **Рой Гонас** доктор права, адвокат та практикуючий арбітр зі США (три цикли лекцій з міжнародного комерційного арбітражу та американської юриспруденції); **Френк Лейні**, сертифікований медіатор Федерального окружного апеляційного суду США, Голова Комітету Судової Ради з вирішення спорів штату Північна Кароліна, член Академії сімейних медіаторів двічі провів для науково-педагогічного персоналу та студентів ОПШ «Медіація» дводенні тренінги з сімейної медіації та переговорів; **Клаус Альберт Бауер**, доктор юридичних наук, професор фінансового права Інституту фінансів і права Франкфуртського університету ім.Й.В.Гете; **Райнер Ведде** і **Райнер Хартман**, професори **Вісбаденського Інституту права та економіки** (Німеччина); **Корнелія Вьольк**, доктор права, суддя Земельного Суду м. Гамбург (Німеччина), **Андерс Леопольд**, доктор права, суддя Апеляційного соціального суду м. Гамбург (Німеччина); **Майкл Хакенберг**, професор юридичного факультету **Університету прикладних наук м. Трір** (Німеччина); **Аїсте Міконяте**, доктор права з Університету м. Грац (Австрія); **Еміль В.Пливачевський**, професор, декан юридичного факультету Білостоцького університету (Польща); **Мавгожата Фушара**, професор, директор Інституту прикладних суспільних наук Варшавського університету (Польща) та **Яцек Курчевський**, професор, завідувач кафедри цього ж інституту.

Усі вищезазначені політики факультету, а також чимало інших, не проаналізованих у даному звіті, вивели Чернівецьку правничу школу в число лідерів національної правничої освіти.

8. Наукові новації

Одним з найбільших викликів факультету була необхідність якнайглибшої перебудови наукових досліджень. З одного боку, це було зумовлено тим, що питома вага цієї складової життєдіяльності університетів у всіх найпрестижніших рейтингах світу, які є визначальними орієнтирами для інвестицій в університети, складає біля 60%, в той час як питома вага репутаційного рейтингу у сфері освітньої діяльності не перевищує 30%. Але без високоякісної освітньої діяльності класичного університету наука у ньому неможлива в принципі.

З іншого боку, рівень наукових досліджень на факультеті кратно поступається рівню його освітньої діяльності. Щоб піднятися факультету у науці на щабель вище, потрібно не просто швидко по-європейськи опанувати це ремесло, а як вчила Аліса з Країн Чудес, необхідно рухатися шпарко-шпарко, бігти удвічі швидше. Ми поки що спромоглися у царині науки вдатися до декількох високих стартів (так розпочинають біг стайєри у спорті) у науковій діяльності.

По-перше, ми стали усвідомлено, цілеспрямовано та систематично шукати дієвих платформ для започаткування наукової співпраці з правничими школами зарубіжних держав, в першу чергу, держав-членів Організації економічного співробітництва та розвитку. Ми у цьому не були особливо оригінальними та вдалися до пошуку партнерів задля неудаваного, а дійсного проведення спільних міжнародних наукових конференцій з метою використати ці конференції для подальших спільних кроків у науці.

Першими на факультеті стали на цей шлях, об'єднавши зусилля, кафедри Європейського права і порівняльного правознавства (завідувач кафедри професор **Сергій Меленко**) та кафедри публічного права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк**). Вони разом із юридичним факультетом Сучавського університету Румунії уже провели чотири спільних міжнародних конференцій, з проблеми «Етичні та соціальні виміри в державному управлінні та праві». За матеріалами цих конференцій науково-педагогічними працівниками факультету надруковано у зарубіжних виданнях понад 60 публікацій.

Їх опосередкованим наслідком стало активне та результативне включення кафедри публічного права у пошук європейських грантових проектів; запровадження кафедрою Європейського права і порівняльного правознавства підготовки правників за подвійними дипломами – Чернівецького та Сучавського університетів, а також запровадження факультетом рейтингування кафедр факультету та персонального рейтингування за рейтингом індексу цитованості (індексу Гірша).

Через півроку після вищезазначених кафедр кафедра процесуального права (завідувачка кафедри д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк**) пішла дещо іншим шляхом у тому ж напрямі – вона виступила одноосібним суб'єктом з боку факультету у проведенні потужних міжнародних конференцій з проблем судової реформи в Україні за участю вчених з Німеччини, Австрії, Польщі, Молдови та деяких інших країн. Зокрема, **Оксана Щербанюк** «відкрила» для факультету завдяки створеному кафедрою процесуального права навчально-наукового Центру німецького права Вісбаденський інститут права та економіки (Німеччина), Університет прикладних наук м. Трір (Німеччина) та Франкфуртський університет імені Й.В.Гете (Німеччина), започаткувала нову сторінку у співпраці з Університетом м. Грац (Австрія). **Кафедрою процесуального права проведено чотири конференції із цієї серії.**

Безпосереднім наслідком наукових зусиль кафедри процесуального права стало започаткування її співпраці із грантовою Програмою ЄС «Pravo Justice», а також започаткування лекцій гостьових професорів із вищезазначених закладів вищої освіти Німеччина та Австрії для студентів факультету.

Повинен зазначити, що із поверненням до керівництва кафедрою приватного права д.ю.н., доц. **Ніни Гетьманцевої** наукова робота кафедри приватного права також почала відроджуватися. Нещодавно нею було проведено міжнародну науково-практичну онлайн конференцію «Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації» (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.).

Дальше наведу без будь-яких коментарів кафедральний та особистий показники науково-педагогічних працівників факультету за публікаціями у **Scopus** та **Web of Science**:

Кафедра публічного права

1. **Наврылюк R.** System of Paradigm Constants of Financial Law of State as the Basis of its Philosophic-Methodological Unity// Mrkyvka, Petr (ed.) System of Financial Law: System of Financial Law. General Part: Conference Proceedings. 1st ed. Brno: Masaryk University, Faculty of Law, 2015, pp. 130-143. (переглянути на [Web of Science](#))
http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AuthorFinder&qid=6&SID=F4MGCYXwtE2UxH51WzV&page=1&doc=1
2. **Патурківський P.** Post-soviet Conceptions of the System of Financial Law: Philosophic-methodological Analysis // Publications of the Masaryk University. Theoretical series, Edition Scientia: Juridica, File № 514 – Brno: Masaryk University, 2015. – S. 144-160. (переглянути на [Web of Science](#))
http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AuthorFinder&qid=11&SID=F4MGCYXwtE2UxH51WzV&page=1&doc=1
3. **Костя D.** Institution of Natural Resources Payments in the System of Financial Law of Ukraine / D. Kostya // Mrkyvka, Petr (ed.) System of Financial Law: System of Tax Law: Conference Proceedings. 1st ed. Brno: Masaryk University, Faculty of Law, 2015, pp. 292-311. (переглянути на [Web of Science](#))
http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AuthorFinder&qid=16&SID=F4MGCYXwtE2UxH51WzV&page=1&doc=1
4. **Худык А.** Constitutionalization of public finances: Ukrainian model // Mrkyvka, Petr (ed.) System of Financial Law: System of Financial Law. General Part: Conference Proceedings. 1st ed. Brno: Masaryk University, Faculty of Law, 2015, pp. 224-241. (переглянути на [Web of Science](#))
http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AuthorFinder&qid=21&SID=F4MGCYXwtE2UxH51WzV&page=1&doc=2
5. **Рарітська V.** Tax Sovereignty as a Fundamental Characteristic of Tax Law System // Mrkyvka, Petr (ed.) System of Financial Law: System of Financial Law. System of Tax Law: Conference Proceedings. 1st ed. Brno: Masaryk University, Faculty of Law, 2015, pp. 345-361. (переглянути на [Web of Science](#))
http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=AuthorFinder&qid=26&SID=F4MGCYXwtE2UxH51WzV&page=1&doc=1
6. **Babin I., Vakariuk L.** The Legal Nature of E-Petitions/ I. Babin, L. Vakariuk// Baltic Journal of Law & Politics 12:2 (2019): 19-46 <https://content.sciendo.com/view/journals/bjlp/bjlp-overview.xml>
DOI: 10.2478/bjlp-2019-0010
7. **Babin Igor.** Features of the application of the decisions of the European Court of Human Rights by Ukrainian courts in tax cases/ Igor Babin// DANUBE: Law, Economics and Social Issues Review, 2020, 11 (1), 75-89.
<https://content.sciendo.com/view/journals/danb/11/1/danb.11.issue-1.xml?language=en>
DOI: 10.2478/danb-2020-0005
8. **Vdovichen V., Voroniatnikov O.** Franchise agreement in Romania as a form to provide economic efficiency of business activity // Baltic Journal of Economic Studies – Vol 5, № 1 – 2019. – p. 27-32.
DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-1-27-32>
<https://app.webofknowledge.com/author/#/record/29865683>
9. **Vdovichen, Vitalii A.;** Podorozhna, Tetiana S.; Vakariuk, Liudmyla V.. Factors in the Fight against Corruption in the Context of Civil Society and the Rule of Law. Journal of Advanced Research in Law and Economics, [S.l.], v. 10, n. 7, p. 2082 – 2090, dec. 2019.
<https://journals.aserspublishing.eu/jarle/article/view/5002>
DOI: [https://doi.org/10.14505/jarle.v10.7\(45\).20M](https://doi.org/10.14505/jarle.v10.7(45).20M)
10. Zarubei, Viktoria V. and Kuybida, Vasyi and Kozhyna, Alla and **Vdovichena Lidiia I.** and Varenia, Nataliia. Modeling and Technology of Public Administration of Socio-Economic Security for

Digitalization (April 4, 2020). International Journal of Management (IJM), 11 (3), 2020, pp. 143–154. Available at SSRN:

<https://ssrn.com/abstract=3568389>

http://www.iaeme.com/MasterAdmin/uploadfolder/IJM_11_03_016/IJM_11_03_016.pdf

11. **Oksana MELENKO**. Regulatory framework for urban policy in some European countries: an experience for Ukraine // Amazon Iainvestiga, Volume 9 - Issue 29 / May 2020 C. 507-515
<https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1415/1268>

Кафедра процесуального права

1. **Butyrskiy A.**, Nikolenko L., Poliakov B., Ivanyuta N., Donchak L., Butyrskaya I. Economic, Investment and Legal Paradigm of Shale Gas Development: World Experience and Prospects for Ukraine. Montenegrin Journal of Economics. Vol. 15, No. 2 (2019). P. 165–179.

2. **Oksana V. Shcherbanyuk**. Protecting Fundamental Rights within the European Union. International Journal of Economics and Business Administration Volume VIII, Special Issue 1, 2020, pp. 141-153. (SCOPUS)

3. **SHCHERBANYUK, Oksana**. Problems of Implementation of the Constitutional Complaint in Ukraine and Ways to Resolve them. Journal of Advanced Research in Law and Economics, [S.l.], v. 11, n. 2, p. 586 – 597, mar. 2020. ISSN 2068-696X. doi: [https://doi.org/10.14505/jarle.v11.2\(48\).29](https://doi.org/10.14505/jarle.v11.2(48).29). (SCOPUS) <https://journals.aserspublishing.eu/jarle/article/view/5125>

Кафедра приватного права

1. V. Dubolazov, **N. D. Getmantseva**, A. V. Getmantsev, Yu. O. Ushenko, M. P. Gorsky, M. M. Slyotov, V. G. Zhytaryuk, N. P. Penteleichuk, "Stokes-correlometric differentiation of polarization-heterogeneous images of biological tissues and some legal aspects of the use of early diagnosis of diseases," Proc. SPIE 11369, Fourteenth International Conference on Correlation Optics, 113691W (6 February 2020);

ISBN: 978-151063510-4

<https://doi.org/10.1117/12.2553975>

Cite Score: 1.0

URL: <https://www.spiedigitallibrary.org/conference-proceedings-of-spie/11369/2553975/Stokes-correlometric-differentiation-of-polarization-heterogeneous-images-of-biological-tissues/10.1117/12.2553975.full?SSO=1>

2. Yu. Ushenko, **N. D. Getmantseva**, A. V. Getmantsev, L. Beaser, M. Sakhnovskiy, V. Zhytaryuk, M. Slyotov, Yu. Chuprovskaya, N. P. Penteleichuk, "Investigations of polarization distributions of ellipticity states of laser images of punctuate samples of cancer patients and legal aspects of their labor adaptation," Proc. SPIE 11369, Fourteenth International Conference on Correlation Optics, 113691X (6 February 2020);

ISBN: 978-151063510-4

Cite Score: 1.0

URL: <https://doi.org/10.1117/12.2553977>

<https://www.spiedigitallibrary.org/conference-proceedings-of-spie/11369/113691X/Investigations-of-polarization-distributions-of-ellipticity-states-of-laser-images/10.1117/12.2553977.full?SSO=1>

Кафедра європейського права та порівняльного правознавства

1. Legal frameworks and basic models of local guarantees: A comparative legal analysis. Iakymchuk, N.Y., **Vaitsekhovska, O.**, Kasianenko, L.M., Monaienko, A.O., Ilyashenko, A.K. Asia Life Sciences, 2019, (1), стр. 509-526

<https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85081277114&origin=resultslist&sort=plf->

[f&src=s&sid=65d9026e5eb1f20d2a136223efb4c8d0&sot=autdocs&sdt=autdocs&sl=18&s=AU-ID%2857215583974%29&relpos=0&citeCnt=0&searchTerm=](https://scholar.google.com/citations?hl=uk&src=s&sid=65d9026e5eb1f20d2a136223efb4c8d0&sot=autdocs&sdt=autdocs&sl=18&s=AU-ID%2857215583974%29&relpos=0&citeCnt=0&searchTerm=)

Тільки половиною кафедр юридичного факультету зроблено перші кроки по шляху інтеграції у європейський освітній простір.

Для ознайомлення академічної спільноти факультету наводжу кафедральний та індивідуальний рейтинги науково-педагогічних працівників та аспірантів за індексом Гірша:

**Рейтинг кафедр юридичного факультету за індексом цитованості
(індекс Гірша), розрахований автоматично засобами Google Scholar
по кафедрах (станом на 30.11.2020 р.)**

№	ПП	h-індекс
Кафедра публічного права		
1.	Гаврилук Руслана Олександрівна	9
2.	Пацурківський Петро Станіславович	9
3.	Бабін Ігор Іванович	7
4.	Білокурська Олена Валеріївна	6
5.	Ковбас Ігор Васильович	4
6.	Федорук Наталія Сергіївна	3
7.	Вдовічена Лідія Іванівна	3
8.	Вдовічен Віталій Анатолійович	3
9.	Козмуляк Катерина Андріївна	2
10.	Бартусяк Павло Ігорович	1
11.	Меленко Оксана Володимирівна	1
12.	Федорчук Марина Дмитрівна	1
13.	Войцеховський Нікола Вінцентійович	0
14.	Волкова Наталя Олександрівна	0
15.	Крайній Павло Іванович	0
16.	Нестеренко Лідія Борисівна	0
17.	Оксентій Ліліана Ліліанівна	0
Аспіранти		
18.	Рарицька Вікторія Борисівна	2
19.	Юрійчук Ілля Васильович	2
20.	Мойсей Георгій Георгійович	1
21.	Воробець Христина Михайлівна	1
22.	Солодан Катерина Володимирівна	1
загальний профіль		16

Кафедра приватного права		
1.	Гетьманцева Ніна Дмитрівна	9
2.	Бутирський Андрій Анатолійович	8
3.	Пацурківський Юрій Петрович	6
4.	Козуб Ірина Георгіївна	5
5.	Вакарюк Людмила Василівна	5
6.	Боднарук Микола Іванович	4
7.	Гудима-Підвербецька Марія Мирославівна	3

8.	Одовічена Яна Анатолівна	3
9.	Кіріяк Оксана Василівна	3
10.	Никифорак Володимир Михайлович	3
11.	Орловський Олег Ярославович	2
12.	Бурка Альона Валентинівна	1
13.	Каптар Ганна Григорівна	1
14.	Процьків Наталя Миколаївна	1
15.	Галкевич Сергій Вікторович	0
	загальний профіль	13

Кафедра процесуального права		
1.	Гордєєв Віталій Володимирович	9
2.	Щербанюк Оксана Володимирівна	8
3.	Бутирська Ірина Анатоліївна	6
4.	Гетманцев Олександр Валентинович	4
5.	Турман Наталя Омелянівна	4
6.	Татулич Ірина Юріївна	4
7.	Паскар Аурика Лазорівна	3
8.	Савчин Неля Миколаївна	3
9.	Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна	3
10.	Шувальська Люсьєна Романівна	3
11.	Остафійчук Людмила Аурелівна	3
12.	Кондрат'єва Людмила Анатоліївна	2
13.	Невестюк (Кімчинська) Сабіна Василівна	2
14.	Кундік Роксолана Ігорівна	0
	загальний профіль	12

Кафедра людських прав		
1.	Заморська Любов Ігорівна	7
2.	Гураленко Наталія Анатолівна	6
3.	Никифорак Михайло Васильович	5
4.	Донченко Ольга Павлівна	5
5.	Місевич Сергій Васильович	3
6.	Карвацька Світлана Богданівна	3
7.	Максимюк Олександр Дмитрович	3
8.	Бунчук Оксана Борисівна	2
9.	Савчук Сергій Вікторович	2
10.	Грекул-Ковалик Тетяна Анатолівна	1
	загальний профіль	11

Кафедра кримінального права та криміналістики		
1.	Жаровська Галина Петрівна	6
2.	Дякур Марія Дмитрівна	4
3.	Шевчук Андрій Васильович	3
4.	Гусар Леся Віталіївна	3
5.	Ющик Олена Іванівна	3
6.	Стратій Олексій Васильович	3
7.	Боднарук Олександр Миколайович	2

8.	Чорней Світлана Володимирівна	2
9.	Гриндей Любов Михайлівна	1
10.	Продан Тетяна Миколаївна	1
11.	Тома Мар'яна Георгіївна	1
12.	Нікітіна Олена Анатоліївна	0
	загальний профіль	7

Кафедра європейського права та порівняльного правознавства		
1.	Меленко Сергій Гаврилович	5
2.	Руденко Оксана Валеріївна	4
3.	Задорожна Світлана Михайлівна	4
4.	Чепель Ольга Дмитрівна	4
5.	Чебан Вікторія Іванівна	2
6.	Вайцеховська Оксана Романівна	2
7.	Кирилюк Наталія Василівна	2
8.	Торончук Іван Желувич	2
9.	Маник Альона Захарівна	2
	загальний профіль	6

Використовувалися у звітному періоді і традиційні форми наукової роботи. Зокрема, науково-педагогічними працівниками кафедр були підготовлені та опубліковані монографії: по кафедрі публічного права – 10 монографій; по кафедрі процесуального права – 8 монографій; по кафедрі приватного права – 7 монографій; по кафедрі Європейського права та порівняльного правознавства – 4 монографії; по кафедрі кримінального права - 4 монографії; по кафедрі людських прав не було опубліковано жодної монографії.

9. Іміджеві проєкти

Серед найбільш іміджевих проєктів факультету у звітний період стала участь його окремих співробітників та цілих проєктних груп у престижних міжнародних грантових проєктах. Започаткували цю сторінку історії факультету у 2016 р. завідувачка кафедри публічного права д.ю.н., доц. **Руслана Гаврилюк** та завідувачка кафедри процесуального права д.ю.н., доц. **Оксана Щербанюк**, взявши індивідуальну участь у проєкті **Пряшівського університету (Словаччина) «Європейські стандарти захисту прав дітей. Проєкт зі зміцнення та захисту прав дітей в Україні та Європі»**. За результатами цього проєкту було опубліковано дослідження «Європейські стандарти захисту прав дітей. Проєкт зі зміцнення та захисту прав дітей в Україні та Європі» загальним обсягом 20,5 друкованих аркушів, співавторами якого виступили вищепоіменовані особи. А також був набутий перший досвід участі у європейських грантових проєктах.

Найбільшого іміджевого успіху факультет досяг у 2018 р., коли були офіційно оприлюднені шість проєктів-переможців від України конкурсу Програми ЄС Erasmus+ KA2: CBHE «Розвиток потенціалу вищої школи». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича став переможцем відразу у трьох із шести грантових проєктах. У грантовому проєкті Програми ЄС «Медіація: навчання та трансформація суспільства» університет презентувала проєктна група кафедри

публічного права у наступному складі: **Руслана Гаврилюк**, завідувачка кафедри – керівник проєктної групи; **Петро Пацурківський**, професор кафедри, декан факультету; доцент кафедри **Дмитро Костя**, асистент кафедри **Павло Бартусяк** і аспіранти кафедри **Людмила Костя** і **Ілля Юрійчук**. Невдовзі, після звільнення з університету за власним бажанням доцента Дмитра Кості та аспірантки Людмили Кості у зв'язку зі зміною країни проживання до виконання цього проєкту були долучені асистент кафедри **Марина Федорчук** та аспірант кафедри **Георгій Мойсей**.

Партнерами цього грантового проєкту є:

- Бізнес академія м. Бреда (Нідерланди);
- Католицький університет Сан Антоніо (Мурсія, Іспанія);
- Університет ТУРІБА (Рига, Латвія);
- Університет КРОК (Київ, Україна);
- Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (Харків, Україна);
- **Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (Чернівці, Україна);**
- Хазарський університет (Баку, Азербайджан);
- Ганджа державний університет (Ганджа, Азербайджан)
- Ілія державний університет (Тбілісі, Грузія);
- Державний університет ім. Ш. Руставелі (Батумі, Грузія);
- Консалтингова компанія YULTGREN (Берлін, Німеччина).

Проєкт передбачає створення нових можливостей для університетів стати одними з ключових гравців у просуванні цінностей медіації в Україні, Азербайджані та Грузії з метою зміцнення демократії та пришвидшення конструктивного вирішення спорів у суспільстві шляхом впровадження у повсякденну практику найкращих європейських практик медіації. Задля досягнення вищезазначених цілей команди проєкту від вищезазначених університетів вивчають найкращі практики держав-членів ЄС, розробляють та впроваджують магістерські ОПП з медіації, пропагують цінності медіації та укорінюють культуру медіації у суспільстві.

Кафедрою публічного права факультету у межах вищезазначеного проєкту було розроблено та впроваджено у межах спеціальності 081 Право **освітньо-професійну програму «Медіація»**, уже зроблено один випуск магістрів за цією програмою чисельністю 14 осіб, у грудні 2020 р. завершує навчання за програмою другий набір магістрів чисельністю 15 осіб, а з 14 вересня 2020 р. розпочали навчання за ОПП «Медіація» магістри третього набору чисельністю 15 осіб.

Реалізація грантового проєкту «Медіація: навчання та трансформація суспільства» створила можливості для кафедри публічного права, факультету і університету у цілому безпосередньо ознайомитись та збагатитись досвідом діяльності Бізнес академії м. Бреда (Нідерланди), Університету ТУРІБА м. Рига (Латвія), Католицького університету Сан Антоніо м. Мурсія (Іспанія), пройти у них шести науково-педагогічним працівникам, які забезпечують ОПП «Медіація» - завкафедри **Руслані Гаврилюк**, професору, декану факультету **Петру Пацурківському**, асистентам **Павлу Бартусяку** і **Марині Федорчук**, аспірантам **Георгію Мойсею** та **Іллі Юрійчуку** підвищення кваліфікації загальним обсягом по 9

кредитів ЄКТС кожен, змусили факультет докорінно перебудувати за найкращими світовими зразками роботу сайту факультету, зробила кафедру публічного права, юридичний факультет і університет в цілому більш впізнаваними у світі.

За кошти грантового проєкту «Медіація: навчання та трансформація суспільства» для цілей якіснішого виконання цього ж проєкту для навчально-наукової лабораторії з медіації, переговорів та арбітражу придбано у якості міжнародної технічної допомоги Програми ЄС ERASMUS+KA2: CBHE обладнання загальним обсягом 122 685, 18 грн:

1. Один багатофункціональний пристрій А3 лазерний;
2. Два Ноутбуки 15,6" (CPU 4 ядра, 4 ГБ ОЗУ);
3. ПК (CPU 4 ядра, 8ГБ ОЗУ, HDD 500 GB, монітор);
4. Проектор (3600 lm).

Загальний обсяг фінансування Чернівецького національного університету ім.Ю.Федьковича вищезазначеною Програмою ЄС ERASMUS+KA2: CBHE складає 72 923 євро.

Принадно зазначу, що грантовий проєкт «Медіація: навчання та трансформація суспільства» став для кафедри публічного права **шостим проєктом**, який вона підготувала та подала на різні конкурси, і **першим проєктом**, що став переможцем. За звітний період різними проєктними групами кафедри були розроблені та подані до участі в конкурсах більше 10 проєктних заявок, а **переможцями стали три з них**. Випадкових везень чи дарунків долі у таких речах не буває. Тільки професіоналізм і наполегливість приносять успіх. З іншого боку, якщо до них додається ще й цілеспрямованість, тим більше певний досвід, то успіх повторюється, а то й приходить іще частіше. Саме так сталося й у нас на факультеті.

Під безпосереднім іміджевим впливом проєкту «MEDIATS» та завдяки всебічному сприянню кафедри публічного права, особливо в особі її завідувачки **Руслани Гаврилюк** проєктна група на чолі з **Лідією Нестеренко** – асистенткою кафедри публічного права, керівником навчально-наукової лабораторії медіації, переговорів та арбітражу у складі ще трьох осіб: **Ірини Романюк**, асистентки кафедри публічного права, керівника юридичної клініки факультету, **Анастасії Калитюк**, лаборанта цієї ж клініки та **Анни Миронюк**, також лаборанта юридичної клініки (до речі, студентки 4-го курсу денної форми навчання юридичного факультету) **стала на початку осені 2019 р. одним з переможців грантового суб-проєкту «Юридичні клініки – агенти популяризації медіації як способу вирішення спорів»**. Цей суб-проєкт здійснювався у межах значно масштабнішого проєкту «Розвиток регіонального лідерства та усталення моделі координації Асоціації юридичних клінік України», що реалізується за фінансової та організаційної підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

На початку листопада 2019 р. стало відомо про **перемогу проєктної групи юридичної клініки та кафедри публічного права в іншому персональному складі у ще одному грантовому Проєкті USAID «Трансформація фінансового сектору»**, який фінансується Агенством США з міжнародного розвитку та виконується компанією DAI Global LLC. Переможцями у цьому конкурсі стали: **Ірина Романюк**,

менеджер проектної групи, асистент кафедри публічного права, керівник юридичної клініки; *Руслана Гаврилюк*, зав. кафедри публічного права; *Оксана Меленко*, доцент кафедри публічного права; *Лідія Нестеренко*, асистент кафедри; *Анастасія Калитюк* та *Анна Миронюк* – лаборантки юридичної клініки; *Петро Пацурківський*, декан факультету, професор кафедри публічного права.

Цей проєкт реалізовувався впродовж січня-листопада 2020 р. Він передбачав підготовку значної частини студентів-клініцистів до надання ними під наставництвом кваліфікованих викладачів безоплатної правової допомоги споживачам фінансових послуг. В умовах пандемії коронавірусної хвороби це стало особливо затребуваним, а попит на такі послуги з боку збіднілого населення Буковини перевершив всі очікування.

У межах цього проєкту було розроблено і впроваджено вибірково дисципліну для студентів «Захист прав споживачів фінансових послуг». Дану дисципліну обрали декілька груп студентів, в тім числі і студентів-клініцистів. Завдяки цьому вони здобули ґрунтовну спеціалізовану теоретичну та практичну підготовку щодо застосування права у такій особливо складній сфері, якою є захист прав споживачів фінансових послуг. У межах реалізації грантового проєкту «**Юридичні клініки – провайдери безоплатної правової допомоги споживачам фінансових послуг**» його учасниками було одержано також важливий досвід з підготовки навчального посібника нового типу «Порадник клініциста: правила надання правової допомоги споживачам фінансових послуг» Його світоглядна та методологічна новизна полягає у тому, що у ньому весь навчальний матеріал подається у контексті реальних юридичних казусів і кейсів, аналізу реальних судових рішень, розкриття алгоритмів вирішення найтипівіших практичних проблем, що постають перед провайдерами волонтерської правової допомоги споживачам фінансових послуг. За навчальними посібниками та підручниками такого типу – майбутнє юридичної освіти, яке уже настає.

Цей проєкт приніс університету у 2020 р. **231280 грн.**, в тому числі **166410 грн.** у формі капітальних надходжень та **64870 грн.** у формі поточних надходжень до бюджету університету. Зокрема, за кошти грантодавця для юридичної клініки університету з метою зміцнення її матеріально-технічної бази було передано наступну техніку:

1. Ноутбук HP 15-dw0007ua (7PV41EA) Silver - 3 шт.
2. Ноутбук HP 255 G7 (7DF17EA) - 1 шт.
3. Проектор Acer P6200S (MR.JMB11.001) - 2 шт.
4. Екран Acer E100-W01MW - 2 шт.
5. Фліпчарт магнітно-маркерний Aхent 9707-А мобільний 70x100 см - 3 шт.

Стали одноосібними учасницями грантових проєктів за межами факультету **Олена Білоскурська** (з економічним факультетом університету) та за межами університету **Оксана Щербанюк** (грантова Програма ЄС “Pravo-Justice”).

10. Інтегральні інструменти та одержані результати

1. Найбільш системним та дієвим інструментом перебудови усієї життєдіяльності факультету на європейських ціннісних засадах, докорінного покращення якості підготовки правників зарекомендувало себе **уміле стратегічне**

прогнозування та планування. Завдяки цьому фактору ми постійно випереджали більшість правничих шкіл України у виявленні тенденцій розвитку правничої освіти та науки в Україні і більш глобальному аспекті, у завчасній оцінці системних та інших ризиків для розвитку факультету, у пошуку та відборі найдієвіших інструментів для вирішення назрілих проблем. Так сталося, зокрема, з обранням студентоцентризму і академічної добросовісності як системоутворюючих цінностей факультету та обранням стратегії розвитку факультету, з постановкою пріоритетів у кадровій роботі, з вибором стратегії інституційних перетворень на факультеті, з інноваціями у правничій освіті та науковій діяльності, з вдало обраними інструментами іміджевого розвитку факультету.

2. Ключову роль зіграло проведення з ініціативи адміністрації та вченої ради факультету у березні-травні 2015 р. **міжнародного аудиту «Оцінка якості правничої освіти на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.** Звіт із рекомендаціями по вдосконаленню внутрішньої політики забезпечення якості правничої освіти» зусиллями експертів **Томаса Г.Спілі Райса** (США), **Фінлей Янга** (Англія), **Мирослави Антонович** (Національний університет «Києво-Могилянська академія») та **Олени Овчаренко** (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) за організаційної та фінансової допомоги Проекту USAID «Справедливе правосуддя».

У першому півріччі 2019 р. з ініціативи адміністрації та вченої ради факультету вперше в суверенній Україні було проведено **повторний міжнародний аудит якості підготовки фахівців з вищою юридичною освітою Чернівецькою правничою школою**, а саме експертиза якості бакалаврської освітньої програми спеціальності 081 Право. Організаційне та фінансове забезпечення цього аудиту взяла на себе грантова Програма ЄС «PRAVO-JUSTICE». Здійснював аудит за дорученням вищезазначеної програми Вільнюський університет Литви. Експертний висновок із вищезазначеного аудиту підписав міжнародний експерт Програми ЄС «PRAVO-JUSTICE» професор Вільнюського університету **Гінтарас Шведас**. Цей висновок став ґрунтовною платформою для докорінного покращення бакалаврської освітньої програми з Права як базової для підготовки правників.

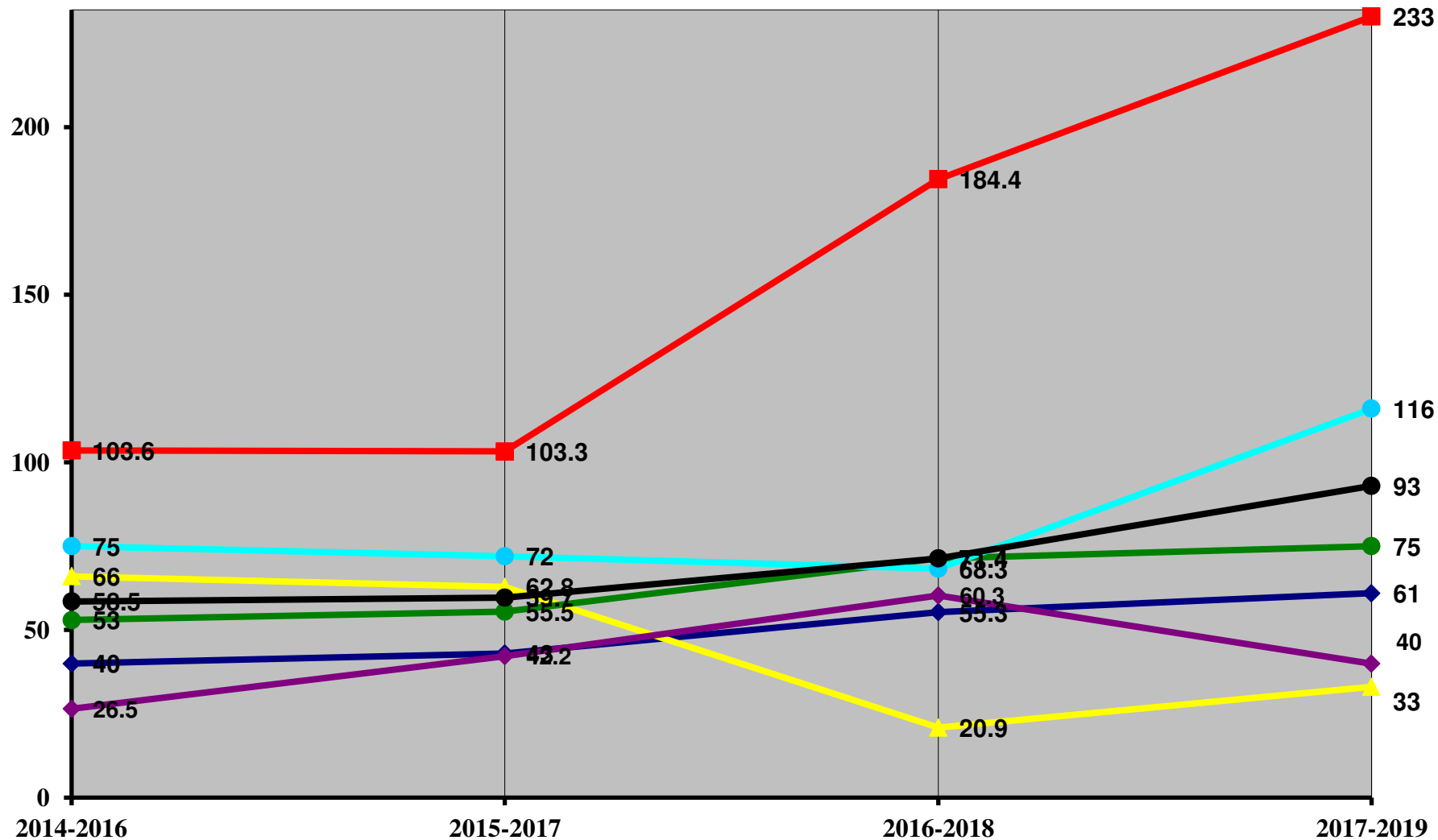
У 2020 р. Вільнюський університет здійснив також за організаційної та фінансової підтримки Програми ЄС «PRAVO-JUSTICE» **зовнішній аудит якості магістерської ОПП «Міжнародне право», спеціальності 293 «Міжнародне право».** Цей аудит мав своїм наслідком принципову переробку магістерської ЩПП з «Міжнародного права».

3. Найдієвішим студентоцентристським інструментом докорінного покращення якості підготовки правників на юридичному факультеті ЧНУ ім.Ю.Федьковича, який уможливив трансформацію ролі студентів із об'єктів освітнього процесу в одного з його рівноправних суб'єктів, стало **системне запровадження комп'ютерного тестування студентів з нормативних дисциплін за принципами ЗНО.** Внаслідок цього фахова підготовка майбутніх правників на факультеті, як засвідчили результати щорічного національного вступу у правничу магістратуру зі спеціальностей 081 Право та 293 Міжнародне право, стала однією з найкращих в Україні (див.: Стандартизовані освітні вимірювання 2018 року у вищій юридичній освіті. Єдине

фахове вступне випробування та єдиний вступний іспит. – К.: Ваіте, 2019. – С.23, 50 та інші). Наявні достатні підстави для висновку про те, що **юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича надає освіті послуги високої якості, одні з найкращих в Україні.**

4. Найдієвішим інструментом «включення» науково-педагогічних працівників факультету у найрізноманітніші політики і практики покращення фахової підготовки студентів став поступовий, але неухильний перехід від руйнівної зрівнялівки в оцінці та стимулюванні праці викладачів факультету до диференційованого за критерієм питомої ваги внеску кожного суб'єкта освітнього процесу у кінцевий результат діяльності. На рівні окремих кафедр факультету цей внесок у 2014-2019 рр. адекватно відображає наступна діаграма:

ДІАГРАМА
 відображає інтегральний внесок кожної кафедри у спільне надбання
 юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2014-2019 роках.
 У 2020 р. тенденції розвитку кафедр та ефективність їх діяльності принципових змін не зазнали. Є велика імовірність того,
 що поміняються місцями у цьому рейтингу кафедра приватного права та кафедра людських прав

- ◆ Кафедра кримінального права (зав. каф. д.ю.н. Жаровська Г.П.)
 ■ Кафедра публічного права (зав. каф. д.ю.н. Гаврилюк Р.О.)
- ▲ Кафедра приватного права (зав. каф. д.ю.н. Боднарук М.І.)
 ● Кафедра процесуального права (зав. каф. д.ю.н. Щербанюк О.В.)
- ◆ Кафедра людських прав (зав. каф. к.ю.н. Савчук С.В.)
 ● Кафедра Європейського права (зав. каф. д.ю.н. Меленко С.Г.)
- Середнє по факультету

5. Ще одним надзвичайно важливим для викладачів та студентів інструментом нарощування якості життєдіяльності Чернівецької правничої школи стало **подолання факультетом у 2014-2020 рр. самоізоляваності від європейського та світового освітнього процесу та університетського життя загалом.** Найпереконливішим свідченням цього є той факт, що впродовж 2014-2020 рр. факультетом в цілому, окремими кафедрами, групами викладачів, а також студентами факультету здійснювалася співпраця із правничими школами **42 університетів та інших закладів вищої освіти 17 країн Європи, США та Канади:**

Німеччина

- 1. Боннський університет*
- 2. Вісбаденський інститут права та економіки*
- 3. Вісмарський університет*
- 4. Гамбурзький університет*
- 5. Дюссельдорфський університет*
- 6. Єнський університет імені Фрідріха Шиллера*
- 7. Кельнський університет*
- 8. Університет прикладних наук м. Трір*
- 9. Франкфуртський університет ім. Й.В. Гете*

Польща

- 10. Білостоцький університет*
- 11. Варшавський університет*
- 12. Вроцлавський університет*
- 13. Жешувський університет*
- 14. Люблінський католицький університет Яна Павла II*
- 15. Хожувський університет*

США

- 16. Вірджинський університет м. Шарлотсвіль*
- 17. Джорджтаунський університет*
- 18. Університет імені Вашингтона та Лі міста Лексингтон*
- 19. Університет штату Північна Кароліна*

Румунія

- 20. Бухарестський університет*
- 21. Сучавський університет «Штефана чел Маре»*
- 22. Ясський університет ім. Александру Йоана Кузи*

Нідерланди

- 23. Бізнес академія м. Бреда*
- 24. Гронінгенський університет*

Іспанія

- 25. Католицький університет Сан Антоніо, м. Мурсія*

26. Університет Валенсії

Канада

27. Міжнародна мовна академія Канади

28. Університет Вінніпегу

Словаччина

29. Пряшівський університет

30. Університет ім. Павла Йозефа Шафарика в Кошицях

Болгарія

31. Варненський вільний університет Чорноризця Храбра

32. Русенський університет

Грузія

33. Батумський державний університет ім. Шота Руставелі

34. Державний університет Ілі м. Тбілісі

Азербайджан

35. Ганджинський державний університет, м. Ганджа

36. Університет «Хазар», м. Баку

Австрія

37. Грацький університет імені Карла-Франца

Італія

38. Університет Саленто, м. Лечче

Литва

39. Вільнюський університет

Латвія

40. Університет ТУРІБА, (м. Рига)

Швейцарія

41. Цюрихський університет

Чехія

42. Університет Масарика, м. Брно

Це дозволило впровадити у життєдіяльність факультету багато ефективних новацій.

6. Винятково важливу роль як інструменти розвитку факультету зіграла повна відкритість у виробленні, прийнятті та реалізації управлінських рішень щодо

освітньої та інших сфер діяльності факультету, прозорість та публічність функціонування усіх структурних підрозділів та інституцій факультету. Це дозволяло, з одного боку, завчасно виявляти можливі ризики для факультету та завчасно запобігати їм, з іншого – сприяло консолідації академічної спільноти факультету на засадах академічної доброчесності.

7. Найбільш концентрованим підсумком розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2014-2020 рр. став якісний перехід (якісний стрибок) у його розвитку від типової провінційної до однієї з провідних національних правничих шкіл України. Це кардинально змінило на краще впізнаваність факультету серед потенційних абітурієнтів, їх батьків і роботодавців, посприяло ще більшому зростанню ролі та впливу факультету на вироблення і реалізацію освітніх політик у вищій правничій освіті України. Чернівецька правнича школа стала одним із найактивніших ініціаторів та найпослідовніших провідників новацій у вищій юридичній освіті України.

8. Для студентів факультету надзвичайно важливе значення має значне прирощення якості освітніх послуг на факультеті. Наразі, як показали неодноразові стандартизовані освітні вимірювання якості підготовки бакалаврів права в Україні, юридичний факультет ЧНУ ім. Ю.Федьковича надає своїм студентам високоякісну освіту, одну із найкращих в Україні. Він став одним із лідерів національної правничої освіти. Це робить студентів, що навчаються на факультеті, конкурентоздатними як під час щорічних національних вступних іспитів у правничу магістратуру за принципами ЗНО, так і на ринку праці фахівців-юристів.

9. Для науково-педагогічних працівників факультету не менш важливе значення має та обставина, що факультет через свою підвищену популярність серед абітурієнтів одержує щорічно достатнє поповнення в особах абітурієнтів-вступників. Це дозволяє факультету залишатися єдиним факультетом університету, до якого не застосовуються понижуючі коефіцієнти при визначенні числа ставок науково-педагогічних працівників, оскільки він є повністю самоокупним, єдиним прибутковим підрозділом університету. За 2020 рік, до прикладу, юридичний факультет ЧНУ ім. Ю.Федьковича заробив для університету завдяки високій якості своїх освітніх послуг майже 25,5 млн. грн. Понад 70% викладачів факультету працюють на 1,25-1,5 ставки, на кафедрі кримінального права на 1,5 ставки працюють усі штатні викладачі, біля 30% штатних викладачів факультету працюють на повну ставку. Багато осіб з навчально-допоміжного персоналу також працюють на 1,25-1,5 ставки.

10. Чи не найбільшим нашим спільним надбанням є високий імідж Чернівецької правничої школи. Переконливих аргументів цього є багато. Це передусім систематичне залучення її представників до різних робочих груп МОН України, інших державних інституцій по підготовці та виробленню важливих документів у сфері вищої правничої освіти та державної політики в цілому, постійне залучення науково-педагогічних представників факультету у якості наукових експертів проблематики, що стає предметом розгляду Конституційного Суду України, Вищої Ради Правосуддя, інших органів держави, а також інституцій громадянського

суспільства. До певної міри у якості інтегрального кількісного показника іміджу Чернівецької правничої школи може бути перегляд її сайту користувачами впродовж січня-жовтня 2020 року. За цей період сайт факультету відвідало 900 000 користувачів з України та багатьох інших країн.

Ми змогли завчасно розпізнати у вихорі подій історичні виклики для нас!

Ми змогли спільними зусиллями знайти адекватні відповіді на ці виклики!

Знайдеться ціль, знайдуться і ресурси.

Махатма Ганді.

**СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ
ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА
НА 2011-2020 РОКИ**

Схвалено: вченою радою юридичного факультету 27.08.2010 р., протокол № 1

Уточнено: вченою радою юридичного факультету 26.08.2011 р., протокол № 1;
вченою радою юридичного факультету 27.08.2012 р., протокол № 1

Викладено у новій редакції: 16.10.2014 р. із врахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (протокол № 3 вченої ради юридичного факультету від 06.10.2014 р.)

Уточнено: вченою радою юридичного факультету із врахуванням результатів зовнішнього аудиту міжнародних та національних експертів *«Оцінка якості правничої освіти на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Звіт із рекомендаціями по вдосконаленню внутрішньої політики забезпечення якості правничої освіти. Автори: Томас Г. Спіді Райс, Фінлей Янг, Мирослава Антонович, Олена Овчаренко. – Вересень, 2015 року»* 30 жовтня 2015 р., протокол № 3.

Голова вченої ради юридичного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

_____ проф. П.С. Пацурківський

Проект Стратегічного плану розвитку юридичного факультету доопрацьовано та внесено на розгляд Вченої ради факультету 1 жовтня 2015 року групою розробників у складі:

Пацурківським Петром Станіславовичем, доктором юридичних наук, професором, деканом юридичного факультету;

Никифороком Михайлом Васильовичем, доктором юридичних наук, професором, зав. кафедри філософії та історії права;

Торончуком Іваном Желувичем, кандидатом юридичних наук, доцентом, заступником декана юридичного факультету з організаційної роботи;

Савчуком Сергієм Вікторовичем, кандидатом юридичних наук, доцентом, заступником декана юридичного факультету з навчально-методичної роботи;

Гаврилюк Русланою Олександрівною, доктором юридичних наук, доцентом, зав. кафедри публічного права;

Меленком Сергієм Гавриловичем, доктором юридичних наук, професором, зав. кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства.

1. Інтегральні проблеми, які потребують вирішення академічною спільнотою юридичного факультету:

1.1. Невідповідність змісту та технологій юридичної освіти, якості підготовки правників на факультеті сучасним викликам розвитку юридичних інститутів та завданням професійної діяльності правників у різних сферах юридичної практики.

1.2. Несформованість на факультеті освітнього середовища, яке б мобілізувало викладачів та студентів до високоякісної підготовки майбутніх правників.

1.3. Нестудентоцентричність освітніх та освітньо-професійних програм підготовки фахівців, організації навчального процесу.

1.4. Недостатньо глибоке усвідомлення професорсько-викладацьким складом факультету нових викликів щодо змісту та результатів підготовки майбутніх правників з точки зору набуття ними фінальних результатів навчання як системи відповідних компетентностей.

1.5. Недостатня укомплектованість факультету науково-педагогічними кадрами найвищої кваліфікації.

1.6. Недостатня укоріненість на факультеті сучасних європейських принципів здійснення наукових досліджень: поваги до академічної свободи дослідника; попередження та протидії плагіату і фальсифікації результатів дослідження; відкритості та публічності наукових досліджень і заохочення наукових дебатів; дотримання етичних стандартів наукових досліджень і дебатів; оприлюднення результатів наукових досліджень, в тім числі англійською мовою; використання в оцінці результатів наукових досліджень загальноновизнаних критеріїв посилення на інших авторів та рецензування цих досліджень у рейтингових правничих виданнях незалежними експертами.

1.7. Некритичне ставлення наукової спільноти факультету до академічної недоброчесності.

1.8. Занедбаність морально-етичних засад регулювання життєдіяльності академічної спільноти факультету.

1.9. Вкрай недостатній рівень володіння науково-педагогічними працівниками факультету сучасними класичними правничими мовами світу – англійською, французькою, німецькою, іншими європейськими мовами.

1.10. Самоізолюваність факультету від європейського та світового освітньо-наукового простору.

1.11. Високий рівень толерантності до корупції та хабарництва як явищ в принципі та до їх проявів на факультеті.

1.12. Відсутність чіткого самоусвідомлення місії юридичного факультету в університеті та у суспільстві загалом.

2. Характеристика загального стану середовища, у якому буде виконуватись Стратегічний план розвитку факультету

2.1. Небажання та неспроможність лідерів провідних правничих шкіл України об'єднатися з метою перетворення їх із об'єкта зовнішнього впливу

найрізноманітніших суспільних сил в суб'єкт саморегулювання та здійснення важливої суспільної місії.

2.2. Небажання та неспроможність більшості правничих шкіл України самостійно здійснити модернізацію змісту та методів юридичної освіти та організації освітнього процесу.

2.3. Негативне ставлення багатьох науково-педагогічних колективів правничих шкіл України до впровадження сучасних технологій навчання студентів та оцінювання його результатів.

2.4. Низький рівень наукових досліджень у сфері права, толерантне ставлення академічної спільноти до порушень академічної доброчесності.

2.5. Недосконалість системи відбору абітурієнтів до правничих шкіл, особливо розподілу державного замовлення між ними.

2.6. Вкрай слабка практична складова в освітніх та освітньо-професійних програмах підготовки правників у більшості правничих шкіл.

2.7. Тотальне поширення практик істотного заниження вимог правничими школами України до оцінки результатів діяльності їх науково-педагогічного персоналу та навчання студентів.

Щодо внутріуніверситетського середовища:

2.8. Відсутність чіткого розподілу сфер відповідальності університетського та факультетського рівнів управління освітнім процесом.

2.9. Позбавлення структурних підрозділів університету дієвої мотивації працювати краще.

2.10. Недостатньо системне та недостатньо наполегливе культивування в середовищі університетської спільноти істинно університетських ідеалів та стандартів поведінки, морально-етичних цінностей, культури високої якості освіти, культури академічної доброчесності, антикорупційної культури (культури несприйняття корупції як цінності), європейських і світових стандартів навчальної та наукової діяльності, європейських цінностей загалом.

3. Світоглядні засади, нормативні джерела та набутий досвід розв'язання інтегральних проблем, що постали перед факультетом у сфері освітньої та наукової діяльності

З метою утвердження розуміння фаху правника як професійно незалежної професії, спрямованої на утвердження верховенства права та захист прав і свобод людини;

засновуючись на Конституції України, відповідно до якої в Україні визнається і діє принцип верховенства права (частина перша статті 8), а також утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головного обов'язку держави (частина друга статті 3);

керуючись:

Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи № R(2000)21 про свободу професійної діяльності адвоката;

Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи № R (2000)19 про роль публічного звинувачача в системі кримінальної юстиції;

Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи № R(2004)4 про Європейську Конвенцію з прав людини в університетській освіті та професійному навчанні;

Спільною декларацією про Європейський простір вищої освіти, прийнятої в Болоньї 19 червня 1999 року;

Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи № R(2000)8 про дослідницьку місію університетів;

Рекомендацією Комітету Міністрів Ради Європи № R(2007)6 про відповідальність держави за вищу освіту та наукові дослідження;

Рекомендацією Res (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи «Про роль публічних звинувачів поза системою кримінальної юстиції»;

Рекомендацією ПАРЄ 1604 (2003) «Про роль прокуратури в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права»

та беручи до уваги:

Доповідь Венеційської комісії “Європейські стандарти незалежності судової системи: Частина I: незалежність суддів” CDL-AD (2010)004;

результати дослідження «Стан юридичної освіти та науки в Україні», здійсненого Координатором проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Національним університетом «Києво-Могилянська Академія» у 2009-2010 роках;

напрацювання науково-практичної конференції «Роль юридичної освіти у суспільстві, керованому верховенством права. Завдання для України», проведеної Львівським національним університетом імені Івана Франка, Національним університетом «Києво-Могилянська Академія» та Координатором проектів ОБСЄ в Україні 20-23 жовтня 2011 року у м. Львові;

напрацювання науково-практичної конференції «Вдосконалення юридичної освіти в Україні: засадничі підходи», організованої Міністерством освіти і науки України, Українською правничою фундацією, Проектом USAID «Справедливе правосуддя та Національним університетом «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого» 25-26 квітня 2013 року у м. Харкові;

напрацювання конференції «Юридична освіта в Україні: зміст та методики викладання юридичних дисциплін», організованої Міністерством освіти і науки України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Українською Правничою Фундацією та Координатором проектів ОБСЄ в Україні 14-16 листопада 2013 року;

результати «Дослідження обсягу знань, переліку навичок і вмій, якими має володіти випускник юридичного вищого навчального закладу, щоб відповідати вимогам сучасного ринку праці», здійсненого Проектом USAID «Справедливе правосуддя» у співпраці із ВГО «Українська асоціація маркетингу» у 2014 – 2015 роках;

напрацювання міжнародної конференції «Сучасні тенденції розвитку юридичної освіти», організованої юридичним факультетом Львівського національного університету ім. І.Франка за сприяння Міністерства освіти і науки

України та підтримки Проекту USAID «Справедливе правосуддя» 12-13 червня 2015 року;

рекомендації за результатами перших в Україні зовнішніх незалежних оцінювань процесів забезпечення якості правничої освіти на юридичному факультеті Львівського національного університету ім. І.Фрака та юридичному факультеті Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, організованого та проведеного Проектом USAID «Справедливе правосуддя» в травні 2014 року та в травні 2015 року відповідно на запити цих юридичних факультетів,

вчена рада юридичного факультету затвердила та модернізувала поетапно цей Стратегічний план розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2011-2020 роки.

4. Мета (цілі) Стратегічного плану розвитку юридичного факультету

4.1. Найбільш інтегральним з очікуваних наслідків (цілей) реалізації Стратегічного плану розвитку юридичного факультету повинна стати трансформація факультету із регіональної правничої школи в одну з провідних національних правничих шкіл України, у відомий європейський та світовий центр правничої освіти і наукових досліджень правової дійсності, набуття факультетом оригінального – власного – обличчя як правничої школи.

4.2. Реформування правничої освіти на факультеті для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти, включно із внутрішньою та зовнішньою експертизою освітніх та освітньо-професійних програм, процедур і критеріїв оцінювання результатів підготовки студентів.

4.3. Сприяння становленню на факультеті правничої освіти як системи стандартів змісту та методів викладання правничих дисциплін, що базуються на формуванні правничих навичок, обізнаності щодо питань етики та прав людини, глибокому розумінні фундаментальної ролі правника в утвердженні верховенства права через захист прав і свобод людини, а також стандартів доступу до правничої професії.

4.4. Досягнення науково-педагогічним складом та студентами факультету чіткого розуміння інтегральної компетентності випускника факультету як його здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності (та у процесі навчання), що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів, прецедентної практики ЄСПЛ та вітчизняної судової практики і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

4.5. Формування на факультеті критичної маси його інноваційного саморозвитку, передусім достатньої питомої ваги осіб найвищої наукової та педагогічної кваліфікації, здатних успішно вирішувати найважчі завдання у складних умовах сучасного етапу розвитку юридичної освіти та України в цілому.

4.6. Створення на факультеті ефективної внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

4.7. Вироблення в академічній спільноті факультету усвідомленої спроможності концентруватися головним чином на розвитку та примноженні власних сильних сторін, а не на «вічному» подоланню власних недоліків – друга парадигма унеможливорює досягнення лідерських позицій.

4.8. Формування в академічній спільноті факультету розуміння командної природи та характеру освітньої та наукової діяльності при наявності в той же час критичної маси яскравих особистостей та креативних неформальних лідерів з інноваційним мисленням та здатністю на вчинки – виклики узвичаєнням.

4.9. Цілеспрямоване формування та усвідомлене просування бренду юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як одного з найпрестижніших освітньо-наукових центрів України та Європи в цілому.

5. Ключові комплексні блоки задач, що підлягають вирішенню у процесі реалізації Стратегічного плану розвитку факультету

5.1. Систематичні розробка, пропонування академічній спільноті факультету та корегування цілеспрямованої науково обгрунтованої та методологічно вивіреної стратегії і тактики розвитку правничої освіти та науки на факультеті, формування у студентів належних професійних якостей та моральних і світоглядних цінностей.

5.2. Визначення адекватних новим викликам часу форм та методів правничої освіти на факультеті та проведення наукових досліджень, чітка спрямованість їх на вирішення злободенних проблем юридичної практики.

5.3. Запобігання та нейтралізація негативного впливу на стан юридичної освіти і науки на факультеті, зумовленого тотальним поширенням в багатьох правничих школах України політики низьких вимог до роботи викладачів та набуття студентами необхідних компетентностей.

5.4. Систематичне активне лобіювання запровадження в Україні прогресивних європейських практик правничої освіти та науки, всебічне сприяння МОН України у модернізації правничої освіти та науки.

5.5. Налагодження на системній основі співпраці із європейськими та іншими зарубіжними фондами та грантовими програмами, що переслідують у якості своїх цілей сприяння модернізації правничої освіти та науки в Україні.

5.6. Налагодження на системній основі співпраці та партнерства кафедр факультету із кафедрами та факультетами європейських правничих шкіл, практикування спільної участі з ними у грантових проектах та програмах, спільної підготовки правників за подвійним дипломом, взаємообміну викладачами і студентами, проведення спільних міжнародних конференцій тощо.

5.7. Забезпечення повної внутрішньої прозорості та відкритості життєдіяльності факультету.

5.8. Забезпечення повної прозорості та відкритості життєдіяльності юридичного факультету європейському та світовому освітньому та науковому просторам.

5.9. Започаткування підготовки на факультеті іноземних студентів за окремими освітніми та освітньо-професійними програмами.

5.10. Мінімізація конфлікту інтересів при оцінюванні набутих компетентностей студентів, забезпечення якісного та прозорого оцінювання рівня їх фахової підготовки, запровадження оцінювання рівня фахової підготовки студентів за допомогою комп'ютерного прозорого тестування їх на основі технологій зовнішнього незалежного оцінювання.

5.11. Відновлення практики проходження викладачами факультету не рідше раз у п'ять років реального підвищення кваліфікації в одному з провідних юридичних навчальних чи наукових центрів України або за кордоном, запровадження кумулятивного підходу до обліку проходження науково-педагогічним персоналом підвищення кваліфікації, унеможливлення продовження контракту з викладачем на новий термін без належного проходження відповідною особою підвищення кваліфікації.

5.12. Запровадження практики щорічного проведення кафедрами факультету міжнародних та національних наукових конференцій. Започаткування видання факультетом міжнародного наукового журналу, який би відповідав стандартам видань, що індексуються у базах даних Scopus та Web of Science. Систематичне публікування викладачами факультету результатів власних наукових досліджень у рейтингових зарубіжних та національних виданнях.

5.13. Домогтися, щоб кожному кафедрі очолював доктор юридичних наук, професор, фахівець за науково-освітнім профілем кафедри, який би належав до числа загальноновизнаних фахівців у відповідній галузі юридичної науки чи був її лідером. Питома вага викладачів кожної кафедри з науковими ступенями та вченими званнями повинна бути не меншою від 75 процентів.

6. Найважливіші конкретні завдання, успішне вирішення яких передбачає Стратегічний план розвитку юридичного факультету

6.1. Повне забезпечення потреб юридичного факультету у науково-педагогічних кадрах найвищої кваліфікації. З цією метою будуть захищені докторські дисертації:

2014 рік

1. *Щербанюк Оксана Володимирівна. Народний суверенітет в політико-правовому будівництві сучасної держави.* Наукова спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. *Дисертацію захищено.*
2. *Меленко Сергій Гаврилович. Давньогрецька філософія права як світоглядне джерело української філософсько-правової думки та права.* Наукова спеціальність 12.00.12 – філософія права. *Дисертацію захищено.*
3. *Заморська Любов Ігорівна. Правова нормативність в умовах становлення та розвитку українського права: загальнотеоретичне дослідження.* Наукова спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. *Дисертацію захищено.*

2015 рік

4. *Гаврилюк Руслана Олександрівна. Природа податкового права: антропосоціокультурний підхід.* Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. *Дисертацію захищено.*
5. *Боднарук Микола Іванович. Проблеми правового регулювання соціального страхування в Україні.* Наукова спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. *Дисертацію захищено.*
6. *Бутирський Андрій Анатолійович. Вирішення господарських спорів в Україні та країнах Східної Європи.* Наукова спеціальність 12.00.04 – господарське право; господарське процесуальне право. *Дисертацію захищено.*
7. *Нежурбіда Сергій Ігорович. Кримінологічне вчення про причинність злочинності.* Наукова спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. *Дисертацію захищено.*

2016 рік

8. *Гетманцев Олександр Валентинович. Теоретико-методологічні питання цивільного процесуального права України.* Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.
9. *Черновський Олексій Костянтинівич. Судова психологія: парадигма сучасного розвитку.* Наукова спеціальність 19.00.06 – юридична психологія. *Дисертацію захищено.*
10. *Гетьманцева Ніна Дмитрівна. Проблеми договірної регулювання трудових відносин: теоретико-методологічний аспект.* Наукова спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. *Дисертацію захищено.*
11. *Жаровська Галина Петрівна. Транснаціональна організована злочинність: поняття, причини та шляхи протидії.* Наукова спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. *Дисертацію захищено.*
12. *Савчук Сергій Вікторович. Вина як категорія права: проблеми теорії та методології.* Наукова спеціальність 12.00.12 – філософія права.
13. *Хохуляк В'ячеслав Віссаріонович. Наука фінансового права: проблеми становлення та розвитку.* Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. *Дисертацію захищено.*

2017 рік

14. *Гураленко Наталія Анатоліївна. Ціннісно-сміслові константи суддівського правопізнання.* Наукова спеціальність 12.00.12 – філософія права. *Дисертацію захищено.*
15. *Вдовічен Віталій Анатолійович. Виконання бюджетів за доходами: теоретико-правовий аспект.* Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. *Дисертацію захищено.*
16. *Подорожна Тетяна Станіславівна. Правовий порядок (теоретико-методологічні засади конституціоналізації).* Наукова спеціальність 12.00.02 –

конституційне право; муніципальне право; спеціальність 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. *Дисертацію захищено.*

17. *Волошук Оксана Троянівна. Вищі органи влади сучасних держав (порівняльно-правовий аналіз структури, повноважень і функцій).* Наукова спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

18. *Орловський Олег Ярославович. Теоретико-правові проблеми правовідносин у сфері соціального забезпечення.* Наукова спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення.

2018 рік

19. *Вакарюк Людмила Василівна. Система правових режимів у трудовому праві України.* Наукова спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. *Дисертацію захищено.*

20. *Никифорак Володимир Михайлович. Теоретико-правові проблеми договорів про надання послуг.* Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

21. *Шевчук Андрій Васильович. Теоретико-методологічні проблеми моралі як об'єкта кримінально-правової охорони.* Наукова спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

2019 рік

22. *Задорожна Світлана Михайлівна. Загальні принципи міжнародного права: еволюція і сучасність.* Наукова спеціальність 12.00.11 – міжнародне право. *Дисертацію захищено.*

23. *Костя Дмитро Вікторович. Англійська доктрина податкового права.* Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

2020 рік

24. *Вайцеховська Оксана Романівна. Міжнародний фінансовий правопорядок: теорія формування та сучасні тенденції розвитку.* Наукова спеціальність 12.00.11 – міжнародне право. *Дисертацію захищено.*

25. *Карвацька Світлана Богданівна. Інтерпретація норм міжнародного права: теоретичні та практичні аспекти.* Наукова спеціальність 12.00.11 – міжнародне право. *Дисертацію захищено.*

26. *Ковбас Ігор Васильович, к.ю.н., доцент кафедри публічного права. Тема дисертації: «Адміністративно-правове регулювання нагородної справи в Україні: теорія, досвід та ефективність».* Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

6.2. Організація підготовки на факультеті бакалаврів та магістрів зі спеціальності 293 «Міжнародне право».

6.3. Зміна архітектури та назв кафедр факультету із колишніх радянських та пострадянських на сучасні європейські, кардинальна перебудова цілей та засад їх функціонування на принципах студентоцентричності підготовки правників.

6.4. Кардинальний перегляд змісту підготовки майбутніх правників, переліку обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін, скорочення кількості обов'язкових дисциплін, запровадження парадигмально нових навчальних дисциплін у відповідності з аналогічними світоглядними та фаховими імперативами підготовки правників.

6.5. Розробка, впровадження та систематичне вдосконалення інноваційних освітніх та освітньо-професійних програм підготовки «Бакалаврів права» та «Магістрів права» зі спеціальностей 081 «Право» та 293 «Міжнародне право».

6.6. Щорічне обов'язкове оновлення робочих навчальних планів та програм навчальних дисциплін.

6.7. Перехід від моделі підготовки правників академічного типу, зорієнтованої головним чином на знання студентами права, до моделі підготовки їх за практичною моделлю – як майбутніх практичних працівників із точно визначеними наперед *інтегральною компетентністю, загальними (освітніми) компетентностями та фаховими (спеціальними) компетентностями.*

6.8. Запровадження у якості обов'язкового інституту вільного вибору студентами значної частини – **від однієї чверті до половини з поступовим наростанням** – навчальних дисциплін.

6.9. Запровадження у якості обов'язкового інституту вільного вибору студентами спеціалізацій в межах однієї спеціальності чи освітньо-професійних програм під час навчання у магістратурі.

6.10. Створення на факультеті «Інноваційного Центру забезпечення якості фахової підготовки правників» як внутрішнього експертного інституту якості освіти.

6.11. Створення у структурі кожної із кафедр факультету освітньо-наукової лабораторії, забезпечення повноцінної життєдіяльності цих лабораторій.

6.12. Докорінна перебудова програми практичної підготовки студентів з огляду на їх майбутню професійну діяльність та місію у суспільстві.

6.13. Створення на факультеті з метою посилення практичної підготовки майбутніх правників декількох студентських юридичних клінік.

6.14. Створення та активна підтримка функціонування на факультеті добрососудного конкурентного середовища.

6.15. Цілеспрямоване активне культивування практики участі студентів, аспірантів та викладачів у грантових проектах і програмах з метою навчання та стажування їх у закладах вищої освіти Європи та інших частин світу.

6.16. Участь кожної із кафедр факультету у грантових програмах Erasmus + KA2 та інших грантових програмах і проектах.

6.17. Вироблення та неухильне дотримання всією академічною спільнотою факультету *Морально-етичного мінімуму поведінки для студентів, викладачів та адміністрації факультету.*

6.18. Утвердження у життєдіяльності факультетської академічної спільноти загальноприйнятих ідеалів, правил та стандартів поведінки, морально-етичних

цінностей, культури високої якості освіти, культури академічної доброчесності, антикорупційної культури (культури несприйняття корупції як цінності), європейських і світових стандартів наукової діяльності, європейських цінностей загалом.

6.19. Формування у студентів та викладачів європейського правничого світогляду, почуття професійної та громадянської відповідальності за свою місію, розвинутої культури правового мислення.

6.20. Запровадження обов'язкового комп'ютерного тестування студентів за принципами ЗНО з усіх базових навчальних дисциплін, усіх дисциплін 4-го курсу навчання, а також випускного іспиту з бакалаврату.

6.21. Створення на факультеті не менше трьох спеціалізованих комп'ютерних класів на 25 робочих місць кожен.

6.22. Створення високоякісної тестової бази з усіх обов'язкових дисциплін освітніх бакалаврських та освітньо-професійних магістерських програм (по три тисячі тестів з кожної дисципліни).

6.23. Створення на кожній із кафедр факультету потужних електронних бібліотек для студентів, аспірантів та викладачів.

6.24. Створення сучасного технологічно просунутого сайту факультету та постійна підтримка його актуального стану.

6.25. Створення інноваційної моделі пошуку абітурієнтів факультетом та їх об'єктивного інформування про спроможність факультету задовільнити їх потреби і запити.

6.26. Створення електронного банку даних про індивідуальні професійні траєкторії кожного випускника кожної із випускаючих кафедр факультету.

6.27. Входження та стабільне закріплення факультету у першій десятці юридичних факультетів та спеціалізованих юридичних закладів вищої освіти України за усіма базовими показниками життєдіяльності та показниками якості підготовки фахівців.

6.28. Написання та оприлюднення повної та реальної історії юридичного факультету впродовж усього періоду його існування.

7. Мінімум компетентностей, без оволодіння якими студент не може вважатися таким, що опанував освітню та освітньо-професійну програми зі спеціальності 081 «Право»

7.1. **Інтегральною обов'язковою компетентністю випускника факультету є здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.**

До обов'язкових загальних (освітніх) компетентностей випускника факультету належать:

7.2. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

7.3. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

7.4. *ЗКЗ*. Знання та розуміння обраних предметної області та професійної діяльності.

7.5. *ЗК4*. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

7.6. *ЗК5*. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

7.7. *ЗК6*. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

7.8. *ЗК7*. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

7.9. *ЗК8*. Здатність бути критичним і самокритичним.

7.10. *ЗК9*. Здатність працювати в команді.

7.11. *ЗК10*. Здатність діяти на основі етичних правил та стандартів.

7.12. *ЗК11*. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

7.13. *ЗК12*. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

7.14. *ЗК13*. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

7.15. *ЗК14*. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

7.16. *ЗК15*. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

До обов'язкових **спеціальних** (фахових, предметних) **компетентностей** належать:

7.17. *СК1*. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

7.18. *СК2*. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

7.19. *СК3*. Цінування честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

7.20. *СК4*. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

7.21. *СК5*. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

7.22. *СК6*. Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.

7.23. *СК7*. Здатність застосовувати знання принципів і доктрин міжнародного та національного права, а також змісту правових інститутів щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право; міжнародне публічне право, а також з права міжнародного захисту людських прав.

7.24. *СК8*. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

7.25. *СК9*. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних

грошових коштів.

7.26. *СК10*. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.

7.27. *СК11*. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

7.28. *СК12*. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

7.29. *СК13*. Здатність до логічного, критичного та системного аналізу правових явищ та документів і застосування набутих знань у професійній діяльності.

7.30. *СК14*. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

7.31. *СК15*. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Випускник юридичного факультету ЧНУ ім. Ю.Федьковича зі спеціальності 081 «Право» зобов'язаний продемонструвати на виході, як мінімум, наступні **результати фахової підготовки:**

7.32. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

7.33. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

7.34. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

7.35. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

7.36. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

7.37. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

7.38. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

7.39. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

7.40. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

7.41. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

7.42. Володіти базовими навичками риторики.

7.43. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

7.44. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

7.45. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел, для своєї професійної діяльності.

7.46. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні

технології і бази даних.

7.47. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

7.48. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

7.49. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

7.50. Демонструвати необхідні знання та розуміння природи та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

7.51. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

7.52. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.

7.53. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях.

7.54. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

До затвердження державного стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право **Мінімум компетентностей**, викладений у розділі 7 Стратегічного плану розвитку юридичного факультету, є **факультетським стандартом вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.**

Знайдеться ціль, знайдуться і ресурси.

Махатма Ганді.

**СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН РОЗВИТКУ
ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА
НА 2020-2026 РОКИ**

Схвалено: вченою радою юридичного факультету
(протокол № 5 від 6 листопада 2019 р.)

Голова вченої ради юридичного факультету
Чернівецького національного
університету імені Ю.Федьковича

проф. М.В. Никифорак

Секретар вченої ради

доц. О.І. Ющик

Розробники Стратегічного плану розвитку юридичного факультету:

Пацурківський Петро Станіславович, доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету;

Никифорак Михайло Васильович, доктор юридичних наук, професор, голова вченої ради юридичного факультету;

Боднарук Микола Іванович, доктор юридичних наук, доцент, зав. кафедри приватного права;

Гаврилюк Руслана Олександрівна, доктор юридичних наук, доцент, зав. кафедри публічного права;

Жаровська Галина Петрівна, доктор юридичних наук, доцент, зав. кафедри кримінального права;

Меленко Сергій Гаврилович, доктор юридичних наук, професор, зав. кафедри Європейського права і порівняльного правознавства;

Меленко Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент, заступником декана юридичного факультету з навчально-методичної роботи;

Савчук Сергій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, зав. кафедри людських прав;

Торончук Іван Желувич, кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана юридичного факультету з організаційної роботи;

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, зав. кафедри процесуального права.

1. Інтегральна мета Стратегічного плану розвитку юридичного факультету

1.1. **Стартовий рівень.** Інтегральною метою Стратегічного плану розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2011-2020 роки була трансформація факультету із регіональної правничої школи в одну з провідних національних правничих шкіл України, в одного з національних лідерів інновацій у правничій освіті та науці, набуття на основі цього факультетом оригінального – власного обличчя як правничої школи.

Станом на кінець жовтня 2019 р. вищезазначені основоположні цілі факультетом досягнуті. Найбільш інтегральними індикаторами цього є наступні:

а) якщо у 2010 р. на факультеті навчалися студенти – вихідці головним чином з Чернівецької, Тернопільської, Івано-Франківської, Хмельницької та Вінницької областей України, то на 01.09.2019 р. на факультеті уже навчалися студенти із 16 областей України;

б) факультет другим в Україні (після юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка) з власної ініціативи успішно пройшов у першій половині 2015 р. за всебічної організаційної, методологічної та фінансової підтримки **Програми США USAID «Нове правосуддя» перший міжнародний аудит якості підготовки студентів-правників**, а у першій половині 2019 р. вперше в Україні також із власної ініціативи **факультет успішно пройшов повторний міжнародний аудит якості підготовки фахівців-юристів** за всебічної організаційної, методологічної та фінансової підтримки **Програми ЄС PRAVO-JUSTICE**;

в) наприкінці 2015 р. факультет разом із ще вісьмома правничими навчальними закладами виступив з ініціативою проведення експерименту зі вступу у магістратуру зі спеціальності «Право» у спосіб комп'ютерного тестування за принципами ЗНО. Експеримент, що проводився у 2016 р., виявився успішним. МОН України, починаючи із 2017 р., трансформувало його у національний вступ у магістратуру зі спеціальності 081 Право, у 2018 р. поширило на спеціальність 293 Міжнародне право у спосіб комп'ютерного тестування за принципами ЗНО. Випускники бакалаврату факультету стабільно демонструють під час цих вступних випробувань одні з найкращих результатів в Україні. У наступні роки МОН України перенесло модель такого вступу у магістратуру й на інші спеціальності;

г) у шести викладачів кафедри публічного права та одного викладача кафедри процесуального права вперше в історії факультету з'явилися наукові публікації у виданнях, що індексуються у базі даних Web of Science, чимало інших викладачів факультету очікують виходу аналогічних публікацій;

д) перемога проектної групи із семи науково-педагогічних співробітників та аспірантів кафедри публічного права у грантовому конкурсі Програми ЄС ЕРАЗМУС+КА2:СВНЕ «Розвиток потенціалу вищої освіти» та виграш гранту **«Mediation: training and society transformation (MEDIATS) – Медіація: навчання та трансформація суспільства»**;

е) перемога проектної групи у складі п'яти науково-педагогічних працівників кафедри публічного права, двох лаборантів юридичної клініки, одна з яких студентка 4-го курсу денної форми навчання та головного бухгалтера університету у Проекті «Трансформація фінансового сектору» «Програми USAID «Нове правосуддя»;

є) захист впродовж останніх п'яти років 17 науково-педагогічними працівниками факультету докторських дисертацій із запланованих 22 докторських дисертацій на цей період (понад 77 процентів).

1.2. Інтегральною метою Стратегічного плану розвитку юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича на 2020-2026 роки є:

завдання остаточно закріпитися та стабільно залишатися за усіма базовими показниками життєдіяльності факультету – якістю кадрового складу, якістю підготовки фахівців, якістю наукових досліджень у сфері права (показниками оприлюднення результатів наукових досліджень членів академічної спільноти факультету у виданнях, що індексуються у базах даних Scopus та Web of Science), рівнем інтегрованості факультету у європейський та світовий освітній і науковий простір, присутністю у престижних вітчизняних і міжнародних рейтингах правничих шкіл – у першій п'ятірці найуспішніших правничих шкіл України; увійти в трійку найкращих за усіма вищезазначеними показниками структурних підрозділів серед факультетів та інститутів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

стати відомим європейським центром правничої освіти і наукових досліджень правової дійсності.

2. Конкретні блоки цілей Стратегічного плану розвитку юридичного факультету

2.1. Модернізація системи правничої освіти на факультеті для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти на основі неухильного дотримання Конституції України, Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти від 2015 р., Постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 р. № 684 «Деякі питання атестації осіб, які здобувають ступінь магістра, у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту», Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича та спільно вироблених та схвалених вченою радою факультету Принципів і процедур забезпечення якості освіти, яку надає юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

2.2. Утвердження на факультеті правничої освіти як системи стандартів змісту та методів викладання правничих дисциплін, що базуються на формуванні інтегральної, загальних та спеціальних компетентностей, світоглядно-гуманітарних цінностей, обізнаності щодо питань етики та людських прав, глибокому розумінні

фундаментальної ролі правника в утвердженні верховенства права через захист людських прав і свобод, а також стандартів доступу до правничої професії.

2.3. Досягнення науково-педагогічним колективом факультету та його студентами чіткого розуміння суті інтегральної компетентності випускника факультету як його здатності успішно розв'язувати складні спеціалізовані теоретичні задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності (та у процесі навчання), що передбачає застосування правових доктрин, правових принципів і правових інститутів, прецедентної практики ЄСПЛ та вітчизняної судової практики і характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

2.4. Створення на факультеті критичної маси його інноваційного саморозвитку, передусім достатньої питомої ваги осіб найвищої наукової та педагогічної кваліфікації, здатних успішно вирішувати будь-які завдання у складних умовах сучасного розвитку суспільства та правової реальності, а також розвитку юридичної освіти і науки.

2.5. Вдосконалення системи внутрішнього забезпечення якості правничої освіти на факультеті, укорінення стійкої культури якості надання освітніх послуг, несприйняття їх антиподів.

2.6. Утвердження в академічній спільноті факультету розуміння суспільної природи та характеру освітньої і наукової діяльності у сучасному світі при необхідності у той же час мати критичну масу яскравих окремих особистостей та креативних неформальних лідерів з інноваційним мисленням та здатністю на вчинки – виклики узвичаєнням.

2.7. Вироблення в академічній спільноті факультету усвідомленої спроможності та необхідності концентруватися головним чином на примноженні та розвитку власних сильних сторін, а не тільки на подоланні виявлених недоліків у роботі факультету, тобто роботі над помилками: друга парадигма унеможливорює досягнення лідерських позицій.

2.8. Досягнення повної відкритості факультету європейському і світовому освітньому та науковому просторам. Перехід на систематичне застосування до оцінювання освітньої та наукової роботи науково-педагогічних працівників і співробітників факультету на основі загальноприйнятих у цивілізованому світі критеріїв, зрозумілих для кожного учасника процесу оцінювання та суспільства загалом. До числа таких критеріїв передусім належить викладання за інноваційними програмами, застосування на систематичній основі інноваційних методів навчання, спільне вирішення зі студентами кейсів із відповідної практики, показники індексів цитування наукового доробку відповідного науково-педагогічного працівника тощо.

2.9. У якості національних критеріїв оцінювання якості роботи науково-педагогічного персоналу та навчання студентів факультету послуговуватися як базовими «Критеріями надання та підтвердження статусу національного закладу вищої освіти», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2017 р. № 912, або їх аналогом, якщо такий з'явиться.

2.10. Інтегральним критерієм оцінювання якості роботи науково-педагогічного персоналу і навчання студентів факультету стануть результати атестації осіб, які здобувають ступінь бакалавра права чи магістра права, у формі єдиного державного

кваліфікаційного іспиту. Ставиться завдання досягти за цим показником лідерських позицій в Україні. Останнє можливо тільки за умови кардинальної зміни традиційних методів навчання студентів їх інноваційними аналогами, сконструйованими на провідній ролі самостійної роботи студентів.

2.11. Започаткування та здійснення на систематичній основі професійної підготовки студентів – іноземних громадян англійською мовою за спеціально створеними, ліцензованими та акредитованими у передбачений законодавством України спосіб освітніми програмами, створених із врахуванням сукупних вимог та викликів середовища майбутньої професійної діяльності відповідних осіб.

2.12. Цілеспрямоване формування та усвідомлене просування бренду юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як одного із найпрестижніших освітньо-наукових центрів України та авторитетного освітньо-наукового центру Європи в цілому.

3. Основні блоки проблем, що потребують вирішення для досягнення цієї мети

3.1. Неінтегрованість більшості науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів у європейський та світовий освітній і науковий простори та процеси внаслідок недостатнього володіння англійською та іншими науковими і освітніми мовами Європи та світу, в силу інерції світосприйняття та поведінки (моя хата з краю), що набулися історично, а також через недостатнє розуміння тих фундаментальних інновацій, які уже постали у розвитку людства та еволюції права як завершені події чи торують собі дорогу у наше сьогодення на наших очах як процеси, які ще не завершилися, але уже набули реальних рис.

3.2. Недостатнє розуміння природи **правничої професії – це професія, що передбачає діяльність із застосування права**. Саме цим зумовлюються усі імперативи щодо підготовки правників на юридичних факультетах та щодо їх майбутньої правничої діяльності. Основним завданням правника є утвердження верховенства права через захист людських прав і основоположних свобод. Базовими ознаками правничої професії є її самоврядність, професійна незалежність і професійна відповідальність. Окремі види правничої діяльності в силу їх значущості для кожного індивіда і суспільства в цілому регулюються державою.

3.3. Невідповідність змісту, технік і технологій юридичної освіти, якості підготовки правників на факультеті новітнім викликам розвитку юридичних інститутів та завданням професійної діяльності правників у різних сферах юридичної практики.

3.4. Несформованість на факультеті освітнього середовища, яке б у належній мірі мобілізувало викладачів та студентів до високоякісної підготовки майбутніх правників, у якому зміст освітніх та навчальних програм, навчальні можливості професорсько-викладацького складу і студентів та матеріально-технічні засоби навчання перебували між собою у синергії щодо кінцевої мети.

3.5. Недостатня студентоцентричність та практикоцентричність освітніх і освітньо-професійних програм підготовки фахівців, програм навчальних дисциплін,

організації навчального процесу в цілому, орієнтованості їх на майбутню професійну діяльність випускників.

3.6. Недостатньо глибоке усвідомлення професорсько-викладацьким складом факультету нових викликів часу щодо змісту та результатів підготовки майбутніх правників з огляду на набуття ними **фінальних результатів навчання як системи відповідних загальних і спеціальних компетентностей**, внаслідок чого ще чимало навчального часу використовується нераціонально – на дублювання навчального матеріалу та засвоєння другорядних знань, не актуальних для професії правника.

3.7. Недостатня укоріненість на факультеті сучасних європейських принципів здійснення наукових досліджень:

3.7.1. поваги до академічної свободи дослідника;

3.7.2. попередження і протидії плагіату і фальсифікації результатів дослідження;

3.7.3. відкритості та публічності наукових досліджень і заохочення наукових дебатів;

3.7.4. дотримання етичних стандартів наукових досліджень і дебатів;

3.7.5. оприлюднення результатів наукових досліджень, в тім числі офіційними мовами ЄС та іншими науковими мовами світу;

3.7.6. використання в оцінці результатів наукових досліджень загально визнаних критеріїв посилення на відповідних авторів та рецензування їх досліджень у рейтингових авторитетних виданнях незалежними експертами.

3.8. Толерантне ставлення академічної спільноти факультету до академічної недоброчесності.

3.9. Недостатність використання морально-етичних засад регулювання життєдіяльності академічної спільноти факультету.

3.10. Повільні темпи оволодіння усіма членами академічної спільноти факультету англійською, французькою, німецькою та іншими правничими мовами Європи та світу.

3.11. Недостатньо глибоке самоусвідомлення основоположної місії юридичного факультету як синтезу і моста правових культур Заходу і Сходу, як конструктивної опозиції та центру критичного мислення, його місії в університеті та суспільстві загалом, а також перед самим собою – створювати відчуття спільної мети для кожного покоління факультетської спільноти.

3.12. Домінування державоцентризму та позитивізму як світоглядних та ментальних імперативів в академічному середовищі факультету.

3.13. Вади методики викладання правничих дисциплін та перевірки правничих знань студентів, де продовжують переважати заучування і переказ норм законодавства, а не зміст правових доктрин і принципів та юридичних інститутів, здобуття знань, умінь і навичок їх практичного застосування через вирішення юридичних казусів та кейсів задля практичного застосування набутих компетентностей у майбутній правничій діяльності.

4. Характеристика загального стану середовища, у якому буде виконуватись Стратегічний план розвитку факультету

4.1. Надзвичайно велика чисельність так званих правничих шкіл в Україні та їх боротьба праведними та неправедними засобами за «свого» абітурієнта, утримання у багатьох закладах вищої освіти будь-якою ціною «свого» студента обернулися надзвичайною девальвацією критеріїв оцінювання роботи науково-педагогічних працівників та результатів навчання студентів. Ці критерії на загал опустилися нижче допустимого рівня та набули деморалізуючого впливу на академічну спільноту правничих шкіл.

4.2. Лише незначна частка студентів спеціальностей *081 Право та 293 Міжнародне право* навчається за державним замовленням. В останні роки для вступників на бакалаврат правничих спеціальностей воно стало розподілятися відкрито та прозоро – за принципом «Гроші ідуть за студентом». Щодо вступників магістратури правничих спеціальностей ще продовжує діяти їх не прозорий, безформульний (несправедливий) розподіл.

4.3. Надзвичайно поширеним явищем продовжує залишатися демпінгування слабкими та посередніми правничими школами вартості оплати навчання на правничих спеціальностях. Внаслідок цього чимала частина сильних абітурієнтів незможних батьків обирають слабку, але дешеву правничу освіту у таких же слабких правничих школах, деформуючи при цьому здорове, природне начало добросовісної конкуренції усіх правничих шкіл. Внаслідок цього опинилася в нокдауні уся правнича освіта України: у 2019 р. тільки 46% з усіх вступників у магістратуру зі спеціальностей *081 Право та 293 Міжнародне право* успішно витримали іспит з правничих дисциплін, а 54% цих вступників не склали його.

4.4. Комерціалізація правничої освіти, спричинена домінуючою метою практично усіх закладів вищої освіти України отримання прибутків від надання освітніх послуг у цій галузі, призвела до появи надмірно великої кількості освітніх закладів, що не належать до класичних університетів чи спеціалізованих правничих шкіл і неспроможні в силу багатьох причин забезпечити високоякісну правничу освіту. Та й не усі так звані нові класичні університети відповідають цьому критерію.

4.5. Має місце експансія вищих навчальних закладів «правоохоронного» спрямування, яка уже призвела до перерозподілу державного замовлення на підготовку фахівців із класичних університетів до так званих «університетів МВС України» із напрямку «Право» на напрями, що не мають стосунку до «Права» (до прикладу, «Підготовка слідчих», «Підготовка кадрів для МВС», «Підготовка кадрів для Державної пенітенціарної служби», «Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції», «Криміналістика» тощо). Внаслідок цього обсяг державного замовлення класичним університетам за напрямом «Право» скоротився останнім часом на дві третини.

4.6. Серйозні проблеми мають місце та посилюють дію одна одної і в середовищі провідних правничих шкіл України. Передусім це небажання або неспроможність лідерів більшості провідних правничих шкіл України об'єднатися в організацію державно-приватного партнерства інституційного типу чи громадське об'єднання керівників правничих шкіл з метою перетворення останніх із об'єкта зовнішнього впливу найрізноманітніших суспільних сил в

самодостатній суб'єкт саморегулювання та здійснення важливої суспільної місії у співпраці з державою в цілому та державою, представленою її спеціалізованими інститутами.

4.7. Небажання та/або неспроможність більшості правничих шкіл України самостійно здійснити модернізацію змісту, методів, технік і технологій юридичної освіти та організації навчального процесу.

4.8. Негативне ставлення багатьох правничих шкіл України до впровадження безконтактних технологій оцінювання результатів навчання студентів, особливо на основі методу комп'ютерного тестування за принципами ЗНО.

4.9. Наростаючий відтік абітурієнтів у закордонні правничі школи, у яких умови вступу та вартість навчання стали відчутно легші від аналогічних параметрів закладів вищої освіти України.

Найголовніші виклики внутріуніверситетського середовища:

4.10. Відсутність дієвої мотивації, втім числі матеріальної, для базових структурних підрозділів університету проявляти ініціативу, діяти інноваційно, одержувати високі фінішні результати за основними видами діяльності та мати за наслідками цих фінішних результатів гарантовані дивіденди за простою і наперед відомою формулою (до прикладу, як у Сумському державному університеті).

4.11. Недостатня децентралізація, деформалізація та автономізація підходів в цілях здійснення ініціативної освітньої та наукової діяльності найрізноманітнішими структурними підрозділами університету.

4.12. Відсутність чіткого розподілу сфер відповідальності та сфер визначення «правил життєдіяльності» між університетським та факультетським рівнями управління.

4.13. Надмірне за обсягами та часовими рамками витрачання керівництвом університету загальноуніверситетських ресурсів на підтримання життєдіяльності проектів та структур, які уже переконливо довели свою неспроможність та безперспективність, недостатня рішучість університетського рівня керівництва університетом у впровадженні інновацій та додаткового стимулювання підрозділів, що є інноваторами.

4.14. Відсутність критичної маси саморозвитку у чималій кількості структурних підрозділів університету, що негативно впливає на формування і підтримку спроможності та самодостатності ефективних підрозділів університету. Нерідка підміна фундаментальних цілей життєдіяльності університету як центру інновацій, продукування фундаментальної і прикладної науки світового рівня та забезпечення високоякісної освіти на благочинну організацію із соціального захисту найменш успішних та/або соціально вразливих співробітників.

4.15. Недостатньо системне та наполегливе культивування в середовищі університетської спільноти істинно університетських ідеалів та стандартів поведінки, морально-етичних цінностей, культури високої якості освіти, культури академічної доброчесності, антикорупційної культури (культури несприйняття корупції як цінності), європейських і світових стандартів навчальної та наукової діяльності, європейських цінностей як феноменів, активної нетерпимості до антиподів вищезазначених цінностей.

5. Забезпечення потреб факультету у науково-педагогічних кадрах найвищої кваліфікації

5.1. З цією метою на факультеті буде відновлено діяльність докторантури на систематичній основі, у якій готуватимуться фахівці найвищого наукового рівня у галузі юридичних наук. Науковий рівень вищої освіти відповідає десятому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань, інноваційного розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

5.2. Впродовж 2020-2026 років будуть захищені наступні докторські дисертації:

2021 рік

1. **Гетманцев Олександр Валентинович**, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права. Тема дисертації: «Єдність та диференціація правового регулювання в цивільному процесі». Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право і процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

2. **Бабін Ігор Іванович**. *Розвиток системи пострадянського податкового права України: проблеми теорії та методології*. Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

2022 рік

3. **Гудима-Підвербецька Марія Мирославівна**, к.ю.н., доцент кафедри приватного права. Тема дисертації: «Субсидіарні зобов'язання в цивільному праві України». Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право і процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

2023 рік

4. **Пацурківський Юрій Петрович**, к.ю.н., доцент кафедри приватного права. Тема дисертації: «Проблеми реалізації права приватної власності в Україні». Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право і процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

2024 рік

5. **Білокурська Олена Валеріївна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права. Тема дисертації: «Еволюція конституціоналізму в Україні: методологія аналізу в українській правовій думці». Наукова спеціальність 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

6. **Вдовічена Лідія Іванівна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права. Тема дисертації: «Правова природа дискреційних повноважень в податковому праві». Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

7. **Козуб Ірина Георгіївна**, к.ю.н., доцент кафедри приватного права. Тема дисертації: *«Сутність та зміст права на працю»*. Наукова спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення.

8. **Никифорак Володимир Михайлович**, к.ю.н., доцент кафедри приватного права. Тема дисертації: *«Договір про надання послуг»*. Наукова спеціальність 12.00.03 – цивільне право і процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

9. **Руденко Оксана Валеріївна**, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства. Тема дисертації: *«Сучасні тенденції позадоговірних зобов'язань в Європейському Союзі»*. Наукова спеціальність 12.00.11 – міжнародне право.

2025 рік

10. **Бутирська Ірина Анатоліївна**, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права. Тема дисертації: *«Розгляд господарських справ у судах першої інстанції»*. Наукова спеціальність 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право.

11. **Меленко Оксана Володимирівна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права. Тема дисертації: *«Аргументація судового рішення за наслідками розгляду фінансового правопорушення: теоретико-правовий аналіз»*. Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

12. **Федорук Наталія Сергіївна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права. Тема дисертації: *«Парадигма людиноцентризму як світоглядно-методологічна основа адміністративного права України»*. Наукова спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

13. **Шевчук Андрій Васильович**, к.ю.н., доцент кафедри кримінального права. Тема дисертації: *«Теоретико-методологічні проблеми моралі як об'єкта кримінально-правової охорони»*. Наукова спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

14. **Ющик Олена Іванівна**, к.ю.н., доцент кафедри кримінального права. Тема дисертації: *«Кримінально-правова та кримінологічна характеристика покарання»*. Наукова спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

5.3. Впродовж 2020-2026 років одержать вчене звання професора:

2020 рік

1. **Бутирський Андрій Анатолійович**, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.

2021 рік

1. **Гаврилюк Руслана Олександрівна**, д.ю.н., доцент, завідувачка кафедри публічного права.

2022 рік

1. **Боднарук Микола Іванович**, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри приватного права.

2. *Гураленко Наталія Анатоліївна*, д.ю.н., доцент кафедри людських прав.
3. *Заморська Любов Ігорівна*, д.ю.н., доцент кафедри людських прав.

2023 рік

1. *Гетьманцева Ніна Дмитрівна*, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.
2. *Щербанюк Оксана Володимирівна*, д.ю.н., доцент, завідувачка кафедри процесуального права.

2024 рік

1. *Вакарюк Людмила Василівна*, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.

5.4. Впродовж 2020-2026 років одержать сертифікат B2 або C1, що підтверджує відповідний рівень знання іноземної мови:

2020 рік

1. *Бабін Ігор Іванович*, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.
2. *Бартусяк Павло Ігорович*, асистент кафедри публічного права.
3. *Бутирська Ірина Анатоліївна*, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права.
4. *Вдовічен Віталій Анатолійович*, д.ю.н., доцент кафедри публічного права.
5. *Войцеховський Нікола Вінцентійович*, асистент кафедри публічного права.
6. *Волкова Наталя Олександрівна*, асистент кафедри публічного права.
7. *Гаврилюк Руслана Олександрівна*, д.ю.н., доцент, завідувачка кафедри публічного права.
8. *Кіріяк Оксана Василівна*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
9. *Козмуляк Катерина Андріївна*, к.ю.н., асистент кафедри публічного права.
10. *Козуб Ірина Георгіївна*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
11. *Митрицька Ганна Григорівна*, асистент кафедри приватного права.
12. *Нестеренко Лідія Борисівна*, асистент кафедри публічного права.
13. *Оксентій Ліліана Ліліанівна*, асистент кафедри публічного права.
14. *Романюк Ірина Ігорівна*, к.ю.н., асистент кафедри публічного права.
15. *Федорчук Марина Дмитрівна*, асистент кафедри публічного права.
16. *Чорней Світлана Володимирівна*, к.ю.н., асистент кафедри кримінального права.

2021 рік

1. *Боднарук Олександр Миколайович*, к.ю.н., доцент кафедри кримінального права.
2. *Вдовічена Лідія Іванівна*, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.
3. *Карвацька Світлана Богданівна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
4. *Ковбас Ігор Васильович*, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.

5. **Крайній Павло Іванович**, асистент кафедри публічного права.
6. **Тома Маріанна Георгіївна**, к.ю.н., асистент кафедри кримінального права.
7. **Турман Наталя Омелянівна**, асистент кафедри процесуального права.
8. **Федорук Наталія Сергіївна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.

2022 рік

1. **Білокурська Олена Валеріївна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.
2. **Кирилюк Наталія Василівна**, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
3. **Маник Альона Захарівна**, к.ю.н., асистент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
4. **Остафійчук Людмила Аурелівна**, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
5. **Щербанюк Оксана Володимирівна**, д.ю.н., доцент, завідувачка кафедри процесуального права.

2023 рік

1. **Бзова Лаура Георгіївна**, асистент кафедри процесуального права.
2. **Гетманцев Олександр Валентинович**, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
3. **Меленко Оксана Володимирівна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.
4. **Татулич Ірина Юріївна**, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права.
5. **Ющик Олена Іванівна**, к.ю.н., доцент кафедри кримінального права.

2024 рік

1. **Бурка Альона Валентинівна**, асистент кафедри приватного права.
2. **Вайцеховська Оксана Романівна**, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
3. **Галкевич Сергій Вікторович**, асистент кафедри приватного права.
4. **Задорожна Світлана Михайлівна**, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.

5.5. Впродовж 2020-2026 років *пройдуть стажування* (підвищать кваліфікацію) з відривом від виробництва у провідних зарубіжних та вітчизняних освітньо-наукових центрах:

2020 рік

1. **Бартусяк Павло Ігорович**, асистент кафедри публічного права.
2. **Вдовічена Лідія Іванівна**, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.
3. **Бунчук Оксана Борисівна**, к.ю.н., доцент кафедри людських прав.
4. **Бурка Альона Валентинівна**, асистент кафедри приватного права.
5. **Галкевич Сергій Вікторович**, асистент кафедри приватного права.
6. **Козуб Ірина Георгіївна**, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
7. **Миронюк Ольга Іванівна**, к.ю.н., асистент кафедри людських прав.
8. **Митрицька Ганна Григорівна**, к.ю.н. асистент кафедри приватного права.

9. *Місевич Сергій Васильович*, к.ю.н., асистент кафедри людських прав.
10. *Орловський Олег Ярославович*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
11. *Пацурківський Юрій Петрович*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
12. *Романюк Ірина Ігорівна*, к.ю.н., асистент кафедри публічного права.
13. *Стратій Олексій Васильович*, к.ю.н., асистент кафедри кримінального права.
14. *Федорчук Марина Дмитрівна*, асистент кафедри публічного права.
15. *Чебан Вікторія Іванівна*, к.ю.н., асистент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.

2021 рік

1. *Вдовічен Віталій Анатолійович*, д.ю.н., доцент кафедри публічного права.
2. *Войцеховський Нікола Вінцентійович*, асистент кафедри публічного права.
3. *Гудима-Підвербецька Марія Мирославівна*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
4. *Кіріяк Оксана Василівна*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
5. *Козмуляк Катерина Андріївна*, к.ю.н., асистент кафедри публічного права.
6. *Крайній Павло Іванович*, асистент кафедри публічного права.
7. *Максимюк Олександр Дмитрович*, к.ю.н., доцент кафедри людських прав.
8. *Пацурківський Петро Станіславович*, д.ю.н., професор, декан факультету.
9. *Федорук Наталія Сергіївна*, к.ю.н., доцент кафедри публічного права.

2022 рік

1. *Боднарук Микола Іванович*, д.ю.н., доцент, завідувач кафедри приватного права.
2. *Бутирська Ірина Анатоліївна*, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права.
3. *Вайцеховська Оксана Романівна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
4. *Гураленко Наталія Анатоліївна*, д.ю.н., доцент кафедри людських прав.
5. *Никифорак Володимир Михайлович*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
6. *Оксентій Ліліана Ліліанівна*, асистент кафедри публічного права.
7. *Процьків Наталія Миколаївна*, к.ю.н., доцент кафедри приватного права.
8. *Руденко Оксана Валеріївна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
9. *Савчук Сергій Вікторович*, к.ю.н., доцент кафедри людських прав.

2023 рік

1. *Бзова Лаура Георгіївна*, асистент кафедри процесуального права.
2. *Бутирський Андрій Анатолійович*, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.
3. *Вакарюк Людмила Василівна*, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.

4. *Гетманцев Олександр Валентинович*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
5. *Гетьманцева Ніна Дмитрівна*, д.ю.н., доцент кафедри приватного права.
6. *Задорожна Світлана Михайлівна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
7. *Кондрат'єва Людмила Анатоліївна*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
8. *Никифорак Михайло Васильович*, д.ю.н., професор кафедри людських прав.
9. *Торончук Іван Желувич*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
10. *Турман Наталя Омелянівна*, асистент кафедри процесуального права.
11. *Чепель Ольга Дмитрівна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.

2024 рік

1. *Донченко Ольга Павлівна*, к.ю.н., асистент кафедри людських прав.
2. *Кирилюк Наталія Василівна*, к.ю.н., доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
3. *Меленко Сергій Гаврилович*, д.ю.н., професор, завідувач кафедри Європейського права та порівняльного правознавства.
4. *Татулич Ірина Юріївна*, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права.
5. *Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна*, к.ю.н., асистент кафедри процесуального права.

2025 рік

1. *Гордєєв Віталій Володимирович*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
2. *Заморська Любов Ігорівна*, д.ю.н., доцент кафедри людських прав.
3. *Остафійчук Людмила Аурелівна*, к.ю.н., доцент кафедри процесуального права.
4. *Щербанюк Оксана Володимирівна*, д.ю.н., доцент, завідувачка кафедри процесуального права.

6. Модернізація юридичної освіти на факультеті

6.1. Буде забезпечено систематичний перегляд та вдосконалення змісту підготовки майбутніх правників, що має знайти своє втілення у розробці, впровадженні та постійному вдосконаленні інноваційних освітніх програм підготовки «Бакалавра права» та «Бакалавра міжнародного права», освітньо-професійних програм підготовки «Магістрів права» та «Магістрів міжнародного права».

6.2. Дістане подальшого розвитку внутрішня система забезпечення якості підготовки правників на факультеті, діяльність створеного у попередній період «Інноваційного Центру забезпечення якості фахової підготовки правників» як внутрішнього експертного інституту забезпечення якості освіти.

6.3. Буде скорочено кількість обов'язкових дисциплін, які у тій чи іншій мірі дублюють фундаментальні правничі дисципліни, переглянуто зміст усіх дисциплін, запроваджено нові навчальні дисципліни у відповідності із сучасними світоглядними та фаховими імперативами підготовки правників.

6.4. Щорічно оновлюватимуться робочі навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін.

6.5. Додатково до можливості вільного вибору студентами окремих навчальних дисциплін на другому (магістерському) рівні вищої освіти буде надана їм можливість обрання профільних спеціалізованих освітньо-професійних програм як цільових спеціалізацій.

6.6. Враховуючи необхідність складання випускниками магістратури зі спеціальностей 081 Право та 293 Міжнародне право Єдиного державного кваліфікаційного іспиту як умови одержання диплому, буде збільшено тривалість фахової підготовки магістрів до 24 годин обов'язкових занять у тиждень.

6.7. Буде забезпечено ефективне функціонування кафедральних навчально-наукових лабораторій та навчально-наукового Центру німецького права кафедри процесуального права, трансформацію цих лабораторій та Центру у структурні підрозділи кафедр факультету передусім для практичної підготовки студентів.

6.8. Зазнає докорінної перебудови програма практичної підготовки студентів з огляду на їх майбутню професійну діяльність та місію у суспільстві. Особливо кардинальних змін зазнає програма виробничої (переддипломної) практики, суттєво зросте її обсяг та складатиме до третини усього обсягу магістерського рівня підготовки.

6.9. З метою створення додаткових умов для забезпечення практичної підготовки студентів на факультеті буде створено декілька нових студентських юридичних клінік інституційного типу.

6.10. Дістане подальшого розвитку та підтримки функціонування в академічній та студентській спільноті факультету конкурентного середовища у сфері фахової підготовки правників. Всебічно підтримуватимуться та стимулюватимуться науково-педагогічні працівники та студенти, що досягли найвищих результатів у професійній діяльності.

6.11. Буде збережено, вдосконалено та примножено практику обов'язкового комп'ютерного тестування студентів за принципами ЗНО з усіх базових навчальних дисциплін бакалаврату, усіх дисциплін четвертого курсу навчання, а також випускного іспиту з бакалаврату спеціальностей 081 «Право» та 293 «Міжнародне право».

6.12. Буде запроваджено обов'язкове комп'ютерне тестування студентів за принципами ЗНО з усіх базових навчальних дисциплін освітньо-професійних програм 081 «Право» та 293 «Міжнародне право».

6.13. Особлива увага буде приділена факультетом докорінному покращенню вивчення студентами офіційних мов ЄС, а також німецької та інших правничих та наукових мов Європи і світу. З цією метою на факультеті буде створено **Центр вивчення іноземних мов**, у якому серед іншого **функціонуватимуть два спеціалізовані комп'ютерні класи**. *Буде усунуто конфлікт інтересів викладача та*

студента при оцінюванні викладачем міри засвоєння студентом відповідної іноземної мови шляхом обов'язкової тестової форми контролю знань студентів з іноземної мови за принципами ЗНО у комп'ютерних класах факультету.

6.14. Буде вдосконалена тестова база з усіх обов'язкових правничих дисциплін освітніх бакалаврських та освітньо-професійних магістерських програм шляхом включення у них не менше половини від повного обсягу тестів завдань-кейсів, метою яких стане не лише перевірка знань, набутих студентами, але й здобутих ними практичних умінь і навичок застосування права, необхідних для юридичної практики в умовах правничої професії, що постійно змінюються.

6.15. З метою реалізації інноваційної політики щодо змісту і форм іспитових завдань зміст та структура іспитів будуть кардинально змінені, половину іспитових балів даватимуть вирішення тестових завдань на знання і розуміння права, 20-30% цих балів – написання за допомогою якого перевірятиметься уміння студентом аргументувати прийняті ним рішення, ще 20-30% балів даватиме іспит на перевірку практичних навичок.

6.16. Буде створена достатня високоякісна тестова база з англійської, німецької та французької мов для перевірки та розвитку відповідних знань, умінь і навичок студентів.

6.17. Одержать подальший розвиток електронні бібліотеки кафедр для студентів, аспірантів і викладачів. Вони стануть основною інформаційною базою забезпечення навчального процесу.

6.18. Одержить подальший розвиток сайт факультету та його спроможність репрезентувати Україні, Європі і світу життєдіяльність Чернівецької правничої школи, її можливості та переваги, найголовніші здобутки і проблеми розвитку.

6.19. Буде створена та ефективно функціонуватиме інноваційна модель пошуку власних абітурієнтів факультетом та їх об'єктивного інформування про спроможність факультету задовільнити їх потреби і запити.

6.20. Факультет створить електронний банк даних про індивідуальні професійні траєкторії кожного випускника кожної випускаючої кафедри факультету за весь період функціонування, починаючи з 1991 р.

6.21. Буде продовжено вивчення та впровадження на факультеті досвіду здійснення освітньої діяльності відомих європейських, інших зарубіжних правничих шкіл та найпрогресивніших правничих шкіл України. Це буде здійснюватися кожним науково-педагогічним працівником факультету під час проходження ним підвищення кваліфікації, незалежно від обраної форми останнього.

6.22. Набуде у декілька разів більших масштабів та нової якості всебічна підтримка факультетом реалізації студентами свого права на академічну мобільність та права особисто порівняти і оцінити якість надання їм освітніх послуг юридичним факультетом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та правничими факультетами багатьох зарубіжних, передусім європейських університетів.

6.23. Буде максимально врахований та використаний у цілях трансформації усієї життєдіяльності факультету на інноваційних європейських засадах досвід,

набутий факультетом у процесі виконання грантового проекту «Медіація: навчання та трансформація суспільства (MEDIATS)» Програми ЄС ERASMUS+:CBHE.

7. Перебудова наукових досліджень на факультеті у відповідності з новітніми викликами часу

7.1. Найбільшим з усіх викликів академічній спільноті факультету є виклик щодо необхідності найглибшої і найневідкладнішої перебудови наукових досліджень. З одного боку, це зумовлено тим, що питома вага цієї складової життєдіяльності університетів у всіх найпрестижніших рейтингах світу, які є найголовнішими орієнтирами для інвестицій в університети, складає біля 60%, в той час як питома вага репутаційного рейтингу у сфері освітньої діяльності не перевищує 30%. З іншого боку, рівень наукових досліджень на факультеті кратно поступається рівню освітньої діяльності. Щоб піднятися факультету у науці на щабель вище, потрібно не просто швидко по-європейськи опанувати це ремесло, а як вчила Аліса з Країни Чудес, рухатися шпарко-шпарко, бігти удвічі швидше.

7.2. Найперше, чого потребує юридична наука на факультеті – це подолання низьких академічних стандартів досліджень, їх описовості та коментаторства, переходу до інноваційних досліджень фундаментальних теоретико-методологічних проблем та практичних викликів правознавству, які б закінчувалися прирощенням принципово нових наукових знань та продукуванням таких же нових наукових положень, узагальнень, оцінок, висновків та обґрунтованих пропозицій суб'єктам правотворення і правозастосування.

7.3. На факультеті буде запроваджено та неухильно втілено у життя цілу систему запобігання академічній недоброчесності та активної протидії її проявам. Якість наукових досліджень та показники академічної доброчесності стануть основоположними критеріями прийняття на роботу науково-педагогічних працівників та кар'єрного просування науково-педагогічних працівників факультету. Ці питання стануть найголовнішими у діяльності усіх інституцій факультету – декана, вченої ради, завідувачів кафедр тощо.

7.4. Не менша увага буде приділена інтернаціоналізації науки на факультеті. Буде здійснено рішучий перехід від спільного проведення періодичних, із вченими-правознавцями зарубіжних країн, міжнародних конференцій до спільної розробки міжнародних наукових грантів, інших спільних міжнародних наукових проектів, підготовки і опублікування спільних міжнародних монографічних досліджень за рахунок коштів ЄС та міжнародних фондів і грантів, статей у журналах, що індексуються у базах даних Scopus і Web of Science.

7.5. Сумірним із вищезазначеним завданням стане перехід академічній спільноті факультету до систематичного опублікування переважної більшості результатів наукових досліджень у виданнях, що індексуються у базах даних Scopus, Web of Science, EBSCO, Copernicus та інших авторитетних наукометричних базах даних. Доктор юридичних наук, професор повинен публікувати у таких виданнях не менше однієї статті щороку, доцент – не менше однієї статті на 2 роки, асистент – не менше однієї статті за три роки.

7.6. Імперативом для кожного науково-педагогічного працівника впродовж наступних семи років стане суттєве скорочення загального бюджетного фінансування наукових розробок та перехід до їх грантового фінансування. У зв'язку з цим:

а) кожен доктор юридичних наук та професор повинен буде подати за п'ять років не менше двох проектних заявок (технічних пропозицій) на грантове фінансування міжнародного проекту та не менше одного наукового проекту для отримання бюджетного або госпдоговірного фінансування в Україні;

б) кожен доцент факультету повинен підготувати впродовж п'яти років не менше, ніж по одному проекту для отримання бюджетного фінансування в Україні та міжнародного (грантового) фінансування.

7.7. З метою виховання та підготовки наукової зміни кожен доктор юридичних наук чи професор повинен здійснювати наукове керівництво роботою не менше одного докторанта та двох аспірантів, а кожен кандидат юридичних наук, доцент – захистити дисертацію на одержання наукового ступеня доктора юридичних наук, або підготувати не менше двох призерів студентських олімпіад чи наукових конкурсів за п'ять років.

7.8. Буде підготовлено до включення на індексування у наукометричній базі Copernicus «Ерліхівський журнал», а також буде здійснено усю підготовчу роботу для включення цього журналу у науко метричну базу Scopus або Web of Science.

7.9.1. Кожен доктор юридичних наук, професор **повинен опублікувати** впродовж п'яти років не менше однієї монографії та щорічно не менше двох наукових статей у фахових виданнях з права.

7.9.2. Кожен кандидат юридичних наук/доцент повинен щорічно публікувати не менше двох наукових статей у фахових виданнях з права або у прирівняних до них виданнях.

До фахових видань з права належать усі національні та зарубіжні видання, які індексуються у базах даних Scopus, Web of Science та Copernicus.

7.9.3. Кожен науково-педагогічний працівник факультету повинен не менше двох разів у рік брати участь у міжнародних конференціях з публікацією матеріалів.

7.9.4. Вимоги, сформульовані у пунктах 7.5, 7.6, 7.9.1, 7.9.2 і 7.9.3 Стратегічного плану розвитку юридичного факультету є атрибутивною умовою для продовження контракту з відповідним науково-педагогічним працівником факультету на наступний період роботи.

7.10. Кожен науково-педагогічний працівник факультету зобов'язується систематично вести свій науковий профіль, оприлюднювати на власній сторінці веб-сайту факультету усі свої наукові роботи, брати систематичну участь у рейтингуванні наукової діяльності членів академічної спільноти. Ухилення від цих зобов'язань будуть розцінюватися як один із проявів академічної недоброчесності.

Дивіться на сайті: https://www.osce.org/files/f/documents/d/1/422930_0.pdf